

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת יתרו תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (יח, א)

כתב רש"י "מה שמוענה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". יש לדקדק בזה מהו "שמע ובא" יכול היה לכתוב "מה שמע, קריעת ים סוף וכו'", ועוד, הרי מפורש בפסוק ששמע שהקב"ה הוציא את ישראל ממצרים?

ויש לבאר, שיתרו היה לו קצת חטא במה בהיה מיועצי פרעה להרע לישראל. ואף שהוא ברח משם כדאיתא בגמ' (סוטה יא, א), מכל מקום, על עצם היותו מחובר לאנשי רשע ועוברי עבירה, נזקק לכפרה כמו שאומרת הגמ' (מכות ה, א) שהנטפל לעוברי עבירה נענש כמותם.

והנה יתרו כבר זנח מזמן את הע"ז, ועשה תשובה. אבל כעת בקריעת ים סוף נתחדש לו מדתו של הקב"ה, מדה כנגד מדה, בדבר אשר זדו – עליהם. ומזה הבין שגם תשובתו הוא, צריך להיות בדרך של 'מדה כנגד מדה'. וכיון שחטא ב'עצה רעה' צריך לתקן את עצמו ב'עצה טובה'. ואכן החליט בדעתו שבאם ביום מן הימים יתגלגל שיעברו בני ישראל דרך מקום מושבו, ישאם עצה טובה. אבל לא מצא שום חיוב לטרוח ולהגיע אל בני ישראל כדי להשיאם עצה טובה, ובפרט כשהם נמצאים במדבר רחוק ממקום ישוב.

לאחר זמן מועט, שמע שבאו עמלק להילחם עם ישראל, ועמלק הרי נעקר ארבע מאות פרסה ממקומו בכדי להילחם עם ישראל, ואז נשא קל וחומר בעצמו, אם בשביל להרע כך, להיטיב לא כ"ש. וזהו אומרו מה שמוענה "שמע ובא", ומתרג' "קריעת ים סוף" – שמזה למד את דרך תשובתו כנ"ל במדה כנגד מדה, "ומלחמת עמלק" שמזה הבין שהוא צריך לטרוח ולבוא אל בני ישראל.

(ע"פ 'חתם סופר')

ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום ויבאו האהלה (יח, ז)

וברש"י "איני יודע מי השתחוה למי כשהוא אומר איש לרעהו מי הקרוי איש זה משה שנאמר והאיש משה". שואל החת"ס הרי גם אצל יתרו מצינו שנקרא איש כדכתיב "ויאל משה לשבת את האיש", ועוד, למה

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. כינוי לעשירים (יח, כא) ב. מהטובות שמשה סיפר אודותם ליתרו (יח, ט) ג. ביטוי שמשמעו לא לבנות גוי בפני בן גרים (יח, ט) ד. אופן האמירה לבני ישראל (יח, ג) ה. מילה נרדפת ל"התייעץ!" (יח, כג) ו. ה"פרשה" שיתרו הוסיף בתורה (יח, כא/ יח, א) ז. נאמרו בדיבור אחד (כ, ח) כמותו נגלה ד' בים (כ, ב) ח. משמותיו של יתרו (יח, א) ט. כינוי ישעיהו לעם ישראל (בהפטרה) י. למחרתו ישב משה לשפוט (יח, יג) כ. אחדות ישראל, בבואם למתן תורה (יח, ב) באמצעות עולים למזבח (כ, ג) ל. בשביל, בכדי (יח, ז) מ. במה ד' ברך את השבת וכמה קדשו (כ, יא) נ. דבר מורם-זקוף (כ, יז) ס. כל העם רואים, ולא היה בהם... (כ, טו) ע. צווארו של משה, נעשה כמותו (יח, ד) פ. שמא (יח, כא) צ. בפעולה זו מתבטא שהאלילים "אחרים" זורים לעובדיהם (כ, ג) ק. בה "התבשלו" המצריים (יח, יא) ר. משמות יתרו או שם אביו (יח, כא) ש. באמצעותו אמרו יתרו למשה "אני בא אליך" (יח, ו) ת. כשהם מסובים, אפשר ליהנות מזיו שכניה (יח, יב).

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - בלי רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. עשירים (יח, כא) ב. סובלים, לכאורה, בעוון הוריהם (כ, ה) ג. שם בנו של משה (יח, ג) ד. בנ"י אמרו למשה, אחרי שראו את הקולות וכו' (כ, טז) ה. כינוי להר סיני (יח, ה) ו. ה"פרשה" שיתרו הוסיף (יח, כא) פסוק מההפטרה, הנאמר מדי יום (ו, ג) ז. עוו או בישלו (יח, יא) ח. מחלל את המזבח (כ, כב) ט. תרגום "ההר" (יח, ב) י. יושלך (יח, יג) כ. תפקידו של יתרו (יח, א) ל. "בשביל" (כ, יב) מ. תואר לעם ישראל (יח, ו) סולם (כ, כג) נ. זרה (יח, ג) לגדל-לרומם (כ, יז) ס. במדבר זה קיבלו את התורה (יח, א) ע. קרבן (יח, יב) פ. שמא (יח, כב) צ. הורה לו (יח, ז) ק. עם ישראל ראו- דבר שאי אפשר לראות (כ, טו) ר. משם באו למדבר סיני (יח, ב) ש. קולו מתחזק (יח, יט) ת. צרות- יפות (יח, ח)

למה הסמיך "אנשי אמת" ל"שנאי בצע"? היה רבי יוסף חיים זוננפלד אומר, כיוון שישנם אנשים שמוכנים להיות אפי' "שנאי בצע" בעבור הבצע...

(הגרי"ח זוננפלד)

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שנאי בצע (יח, כא)

וברש"י, "אנשי חיל – עשירים וכו'. יש להתבונן בפרשה זו, שהנה יתרו אמר למשה רבינו רשימה שלימה של דרישות: "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל, יראי אלקים, אנשי אמת, שנאי בצע, ושמת וכו'. אח"כ אנו מוצאים (פסוקים כד כה) "וישמע משה לקול חנתו ויעש כל אשר אמר: ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אתם ראשים על העם". יש להבין, שאם עשה את כל אשר אמר, מדוע בחר רק אנשי חיל? להיכן נעלמו כל הדרישות הנוספות של יתרו?

ושמעתי לבאר, שהנה אם היה משה רבינו מכריז שמחפש הוא למנות דיינים צדיקים יראי ה' וכו', היה כל אחד ואחד מכל שבט ושבט ומכל קהילה וקהילה טוען שרבו הוא המוכשר ביותר לשמש בתפקיד חשוב זה, ולא היה יכול להגיע אל עמק השווה.

לכן התחכם משה, הלך והכריז שעושה אסיפה גדולה והכניסה מותרת לעשירים בלבד. האנשים ששמעו מזה, הבינו שכנראה צריך לתרום כסף לאיזה מטרה של צדקה וכדומה, ורק העשירים יראי ה' הם התקבצו ובאו, ובזה הרוויח משה רבינו שנתקבצו רק "אנשי חיל" – העשירים, ו"יראי אלקים".

זה מה שכתב, שמשם "עשה את כל אשר אמר" והאיק? "ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל" שהוא בחר רק את העשירים כאמור.

(ציוני תורה)

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (יט, ג)

בית יעקב אלו הנשים, שיאמר להם בלשון רכה, הקש' הר"י דאורלניש למה זכו נשים להגיד להם תחילה, ותיריך, מי יגלה עפר מעיני רבי משה מנרבונא זצ"ל שהיה רגיל לדרוש, בזכותה של לאה זכו תחלה לדיבר שהיה נותנת על ליבה נוכלא (טבלא) של זהב ובה חקוק תורה צוה וכו' ובה היתה הוגה יום ולילה, ולכן "ועיני לאה רכות" מזהרורית של זהב, לפיכך זכו צאצאיה בתורה מקודם.

(מושב זקנים' לבעלי התוספות)

מאוצרות המגידים

"וישמע יתרו" (יח, א).

רש"י מביא את דברי חז"ל מה שמועה שמע ובה קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. צריך להבין וכי רק יתרו שמע? הרי כל העולם שמע, "שמעו עמים וירגזו חיל אחז יושבי פלשת אז נבהלו אלופי אדום... תיפול עליהם אימתה ופחד". והפחד היה כל כך גדול, כמבואר שארבעים שנה אחרי קריעת ים סוף רחב הזונה אומרת למרגלים ששלח יהושע "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם בצאתכם ממצרים... ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם". ארבעים שנה אחרי זה עוד היה פחד, יראת שמים. כל העולם שמע ואף אחד לא קם, כולם נשאר עם אותו עבודה זרה, עם אותם גילולים, עם אותם עברות, עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. רק יתרו שמע ובה. מה מיוחד ביתרו, מה שמועה שמע ובה? מה התשובה?

צריך לדעת שלא מספיק לשמוע, צריך משהו מעבר לראיה סתם. נסביר את זה על פי משל, אחרי מלחמת ששת הימים היה התעוררות גדולה, בפרט לאלו שהיו בצבא וראו כאלו ניסים ונפלאות, תשועות. הזמינו את ר' שלום שבדרון זכר צדיק לברכה לדבר לפני חיילים, לפני קצינים. הוא סיפר להם, שהיה צלם עיתונות שהיה לו את הקשרים, את הותק, הוא ידע לאיפה לפנות, והוא קיבל רישיון לצלם בקו הראשון של החזית, שמה אפשר להביא את התמונות הכי יקרות. היום הדור הצעיר לא יודעים איך היו עובדות המצלמות פעם, היום כבר הכל דיגיטלי, פעם מצלמות עבדו עם פילים, בכל מצלמה היה סרט של פילים שקולט את התמונה בקטן ואחר כך מפתחים את הפילים ומדפיסים את התמונות.

במשך כל המלחמה הוא היה שם בקו החזית, כמה פעמים הוא כבר אמר שמע ישראל, "יפול מצידך אלף ורבבה מימינך", פגזים התפוצצו לידו, כדורים שרקו ליד האוזן שלו, הוא נשכב על הארץ, בתעלות. הוא חשב שכבר לא שווה הכל. אבל בסוף הוא יצא חי וקיים, בריא ושלם, עם אלפי תמונות, כל תמונה הוא לא ימכור פה, הוא ימכור בחוץ לארץ, מי עוד היה שם מהכתבים מחוץ לארץ, שם על כל תמונה הוא יקבל אלפי דולרים. לא רק את הבנים הוא יכול לחתן, את הנניים הוא גם יכול לחתן.

לא התחנך שעל דבר ה' אנחנו לא שואלים קושיות, שאין לנו בכלל השגה מה זה מצוה. מבחינתו אם הוא לא מבין, הוא לא עושה.

אבל הוא היה נשמה טובה, וכיון שהיה לו את הבעיה הזאת הרב שלו החליט ללכת איתו אל הרב אברמסקי זצ"ל, שיסביר לו בדיוק את עומק הענין של תפילין, יסביר לו את זה בטוב טעם ודעת. הרב אברמסקי היה לו שפת לימודים, הוא היה רב בלונדון, בקהילה של יהודים מכל החוגים, מכל הסוגים, מכל המינים, היה לו שפה עם כל אחד ללכת כנגד רוחו. הוא פנה אל הרב אברמסקי ואמר לו שהוא רוצה לקיים מצוות תפילין אבל הוא רוצה להבין.

אמר לו הרב אברמסקי: אני רוצה לעשות איתך הסכם, חודש אתה מניח תפילין בלי להבין, אחרי זה תבוא אלי ואני אסביר לך כל מה שאתה רוצה על תפילין, בהלכה, במחשבה, בחסידות, באגדה, מהר"ל ור' צדוק, מה שאתה רוצה. אבל הכל רק אחרי חודש שתסכים להניח. עבר חודש, חודשיים, שלושה חודשים, יום אחד הסטודנט הזה היה באיזה פרשת דרכים, היתה לו איזו שאלה שצריך עצה מאדם גדול, הוא חשב בעצמו למי הולכים? נלך אל הרב אברמסקי, מאוד התרשמתי מהאישיות שלו. הוא בא אל הרב אברמסקי לשאול את השאלה, אמר לו הרב אברמסקי: שלום עליכם, חיכיתי לך, סיכמנו שתבוא אחרי חודש, עברו כבר שלושה חודשים, למה לא באת? הסטודנט פרץ בצחוק, ואמר: שהרב יאמין לי, אחרי שלושה ימים שהנחתי תפילין כבר לא הייתי צריך שום הסברים, ראיתי בחוש מה תפילין עושות ליהודי. זה סוד הענין של נעשה ונשמע, "ויאמר ישראל ברוך ה'" והאמירה של ברוך ה' מביאה את ה"עתה ידעתי".

(הגר"א דיסקין)

כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלקים ואת תורותיו (יח, טז)

כשהיה הגה"ק רבי אברהם אביש רב בפרנקפורט שעל נהר מיין, פרץ שם סוחר עברייני את חומת השבת והיה פותח חנותו בשבת. ביקש הרב להפגש עם הסוחר העברייני כדי לשדלו בדברים ולהשפיע עליו שיחזור למוטב ולא עלה בידו, ולמה? שכן מבית הכנסת מנע הסוחר רגלו. ולהזמינו לביתו, אי אפשר שכן גבר אלים הוא, וחזקה עליו שיסרב לבוא בידוע במה המדובר. שהרב ילך איליו? הרי יש בזה משום השפלת כבוד התורה וממילא תיפגם השפעת הפגישה.

מה עשה, נטל עצה עם נפשו ושלח וקרא לאחד מנכבדי הקהילה שהיה מן הלקוחות הטובים של אותו סוחר, וצוה עליו לקחת כמות גדולה של כל מיני סחורות אצל סוחר זה בהקפה, וכשיגיע זמן הפרעון יסרב לשלם, אלא ידרוש את התובע שיעמיד אותו לדין תורה לפני הרב, וכשיהיה הלה בביתו יוכל לקחת עמו דברים על דבר החילול שבת.

עשה הסוחר כמצוות הרב, וכשהופיעו שני הצדדים לפני רבי אברהם אבוש לדין, עוד טרם הציעו את הטענות ומענות, הושיט הנתבע לתובע את כל סכום התביעה במזומנים טבין ותקילין. אותה שעה גילה הרב לסוחר שכל זאת לא היה אלא כדי להפגש עמו בענין בית מסחרו הפתוח בשבת ומיד הוסיף הרב כמה דברי הסבר ומוסר השכל, בדברים היוצאים מן הלב על בעל העבירה.

אמר הסוחר, ניחא, הריני מקבל על עצמי שמירת שבת, אך יורשה לי לשאול את הרב שאלה אחת: מהיכן לקח הרב היתר להשתמש בהמצאות מרמה ודין תורה בדיו למען שמירת השבת?

"דבר זה" השיב לו הרב "למדתי מפסוק מפורש", בפרשת יתרו כתוב "כי יהיה להם דבר בא אלי" אם יש לפעמים לרב דבר שאודותיו הוא צריך להפגש עם מישהו ואינו מוצא הזדמנות נאותה לכך, מה יעשה? אומרת התורה: "ושפטתי בין איש ובין רעהו" - תגרום שיבא אליך למשפט, ודרך אגב תהיה לי ההזדמנות לקיים "הודעתי את חוקי האלקים ואת תורותיו"...

(על התורה)

הודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון (יח, כ)

כשהיה פעם הרב החסיד הברון שמעון זאב ראטשילד בעיירת המרפא מארינבאד, היה שם באותו הזמן גם הגה"ק בעל ה'כתב סופר', ומידי יום ויום ביקר אותו השר במעונו. יום אחד, לא חש כ"כ בטוב בעל הכתב סופר, וכשבא השר לבקרו לא התעכב שם הרבה, אלא תיכף פנה ללכת, הצטדק השר לפניו ואמר שהגמרא אומרת (בבא מציעא דף ל, ב) "דחני רב יוסף והודעת להם זה בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים (אשר) ילכו זה ביקור חולים", ולמה דרשו מצוות ביקור חולים מפסוק זה? בכדי לרמז שביקור חולים צריך להיות בלא להתעכב ולהכביד על החולה אלא "ילכו בה"...

(שיחת חולין של ת"ח)

אנשי אמת שנאי בצע (יח כא)

מלחמת העולם הראשונה לפני המהפכה הקומוניסטית, אז רוסיה היתה כמו שהיום סוריה. היו שם מליציות שנלחמו אחד נגד השני, צבא אדום צבא לבן, שחטו אחד את השני.

פעמיים הוא עמד עם כל הפלוגה שלו בפני כיתת יורים, עמד סמוך הקיר, ירו בכלם וכל פעם בנס ריחמו עליו והצילו אותו. הוא היה בחור מוכשר, יפה תואר ומוצלח. הוא סיפר לי: באותו רגע מה חשבת? תראה מה זה עולם הזה. בחור צעיר, עם מלא תוכניות תוכניות, בשניה אחת עם כדור אחד והכל נגמר. בעולם הזה אתה הולך להשקיע? וזה שינה לו את החיים. הוא עבר אחר כך והגיע למה שהגיע, היה צדיק גדול, עובד ה' גדול. הכל התחיל בשניה הזאת שהוא אמר תראה מה זה עולם הזה, כדור אחד והכל נגמר.

נספר עוד סיפור, אתם אוהבים סיפורים. הסבא מנובהרדוק הפך את העולם, מכוחו ומכח כוחו בימי הרת עולם בין מלחמת העולם הראשונה לשניה נפתחו עשרות ישיבות, אולי יותר מעשרות, עם אלפי תלמידים. [הרבה גדולי תורה יצאו מנובהרדוק, הסטייפלער למד בנובהרדוק]. היו לו

כוחות נפש עצומים. בצעירותו הוא החזיק בבית שישה ילדים ועוד שוויגער שהיתה לא בריאה והיה צריך לפרנס אותם. הוא היה טרוד לפרנסתו, היה סוחר עצים וכדומה. פעם אחת, אני לא זוכר אם כשהוא היה בן 32 או בן 36, רבי ישראל סלנטר זכר צדיק לברכה פגש אותו רץ רץ לתחנת רכבת. שאל אותו ר' ישראל: ר' יוזל, ר' יוזל, לאיפה אתה רץ? לאיפה יהודי רץ? אמר לו ר' יוזל: רבה, יש לי אישה בבית, שישה ילדים, שוויגער זקנה חולה, היום הפרנסה כל כך קשה, אני צריך לדאוג שיהיה מאיפה לחיות.

הסתכל אליו ר' ישראל בעיניו הקדושות ואמר לו: ר' יוזל, ר' יוזל, ואני חשבת שיהודי צריך לרוץ בעולם כדי שיהיה לו עם מה למות. אתה אומר שצריך שיהיה עם מה לחיות את השבעים שנה, ואני אומר עם מה למות, עם מה לחיות חיי נצח. הדברים יצאו מפורש מפי כהן גדול בקדושה וטהרה, וכשר ישראל אמר את זה הדברים נכנסו לליבו של ר' יוזל כארס של עכנאי. הוא קיבל על עצמו שהוא עוזב את הכל, והולך עם מידת הביטחון בכל הכוח כמו אריה. הוא הסתגר ולמד בהתמדה וקנה את כל הקניינים של אמונה וביטחון והפך את העולם.

אם לנו היה קורה כזה סיפור, אם היינו שומעים מר' ישראל כזה דבר, כשהיינו יושבים בסעודה שלישית בשבע ברכות היה לנו מה לספר, אה! יש לי סיפור מר' ישראל, אה! ר' ישראל אמר שלא מספיק שנדאג שיהיה לנו עם מה לחיות, צריך שיהיה עם מה למות. אתם שומעים את המעשה? שומעים? אה! אני מברך את החתן והכלה שכל החיים יחיו עם ההרגשה הזאת של ר' ישראל... אם ככה היה נוהג הסבא מנובהרדוק, הוא היה נשאר סוחר עצים, וכלל ישראל היה מפסיד את נובהרדוק. אבל היה לו לב, רבתי. הוא ידע איך לשמוע.

צריך לשים לב עכשיו בימי הקורונה אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה לא פשוטה, הקב"ה מעורר אותנו. מאז המבול לא היה כזה דבר שהקב"ה דיבר עם כל העולם, מאז המבול לא היה כזה דבר. היו מלחמות, היו שיטפונות, היו רעידות אדמה, היה רעב, היה בצורת, אבל כל פעם זה היה במדינות מסוימות, בחלקים של העולם. עכשיו הקב"ה מדבר איתנו, מדבר עם כל העולם, הוא רוצה שנתקרב אליו! שנצעק, שנתפלל, שנחזור בתשובה, שנתקן את המעשים. כל אחד יודע מה לתקן. אבל רבתי, כל אחד צריך שיהיה לו לב, כל עוד שהקב"ה מדבר איתנו אם אין לנו לב, אז "שמעו עמים ייגוזו" ונשארים אותו דבר. צריך להתעורר, לעשות חשבון הנפש. כשיש לב אז אפשר להתעורר ולהתעלות. הקב"ה צועק אלינו שנשתנה. כל אחד צריך להתחזק במה שהוא יכול להתחזק, אבל קודם כל צריך להתחזק בתפילה מעומקא דליבא ולהתחזק באמונה וביטחון, העולם עד היום כבר הרגיש שהוא אדון לעצמו, אבל הקב"ה בא להזכיר לנו שאנחנו לא יודעים כלום, בן אדם לא יודע ולא אדון לעצמו, כל חתן וכלה היום לא יודעים האם יתחתנו, מתי יתחתנו ואיפה יתחתנו, אי אפשר לדעת מה ילד יום ואף אחד לא יודע מי יחיה ומי ימות, מי בקיצו ומי לא בקיצו, מי יהיה בבידוד ואיך פתאום זה מורדם וזה מונשם, ה' ירחם. הקב"ה מראה לנו, מזכיר לנו, מי מנהל את העולם. אבל צריך לב, רבתי.

נדבר על עוד נקודה חשובה בדברי חז"ל, מה שמועה שמעו ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

וצריך להבין, בשלמא קריעת ים סוף זה היה מאורע מאוד מרכזי בהיסטוריה העולמית. זה מובן שיתרו שמע את זה ובא. אבל מלחמת עמלק, נכון שהיו שם ניסים גדולים, אבל למה דוקא זה תפס אותו יותר מכל הניסים שהיו במצרים ובמדבר, עשר מכות במצרים, ועל הים מאתיים וחמישים מכות, היו עוד הרבה ניסים, מה תפס אותו דוקא במלחמת עמלק? ועוד קושיה, למה כתוב מה שמועה שמעו ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, הרי היה ניצחון על עמלק וזה היה עיקר הנס, מדוע אמרו שהוא שמע את מלחמת עמלק, ולא את הניצחון?

הוא מגיע שמח וטוב לב עם האוצר של אלפי תמונות שהוא צילם, הוא הולך לפוטו איפה שמפתחים את התמונות, פותחים את המצלמה, אומרים לו אדוני, שכחת לשים פילים!! כל מה שעשית שם במלחמה היה רק פלאש, ככה בקרב בלי פילים. הוא נשאר בלי כלום. הכל היה בחינם, שכחת לשים פילים.

איי, אמר ר' שלום, אפשר לראות כל כך הרבה ניסים, בששת הימים חיילים ראו ניסים ונפלאות, כל חייל עם הסיפורים שלו, אבל הפילים זה הלב, אם אין לב חוזרים אותו דבר. כמו שכתוב במכת ברד "הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים", אם אין לב לא עוזר כל האותות והמופתים, אין פילים, רבתי. כשאין לב גם לא רואים.

לאומות העולם לא היה לב מבין, כולם שמעו את קריעת ים סוף, אבל ליתרו היה לב, שמועה שמעו ובא. כל השאר שמעו והמשיכו, היה להם נייעס לדבר איך היה קריעת ים סוף ואיך המצרים טבעו, היה להם על מה לדבר, אבל הם נשארו עם אותם תועבות. יתרו, שמועה שמעו ובא, היה לו פילים, היה לו לב.

עוד כתוב במדרש על הפסוק "ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם", שכשהיה מתן תורה כל העולם השתנה, בכל העולם ציפור לא צייץ, שור לא געה, הכל היה מוזר. אומות העולם באו לבבא שלהם, מי היה הבבא שלהם? בלעם. הם שאלו אותו: מה זה התופעה המוזרה הזאת, לא ראינו מעולם כזו תופעה, האם הולך להיות מבול עוד פעם? אמר להם בלעם: זה לא מבול "ה' למבול ישב". שאלו אותו: אז מה זה כן? אמר להם בלעם: תירגעו, שום מבול, "ה' עוז לעמו יתן" אין עוז אלא תורה, הוא נותן לכלל ישראל את התורה. שמעו כך אומות העולם ואמרו לו: חזק וברוך, "ה' יברך את עמו בשלום" וחזרו הביתה רגועים. אומות העולם ראו מה זה תורה, הם ראו שכל העולם משתנה מקבלת התורה, נו, תחשבו משהו, תתבוננו, תעשו משהו. אבל לא היה להם פילים, לא היה להם לב. לישראל היה פילים.

תמיד צריך שיהיה לב מבין. רבתי, זה נוגע לכל אחד מאיתנו. יש כל כך הרבה מקרים בחיים שיכולים לעורר את האדם אבל אין לב אז לא מתעוררים. נביא כמה סיפורים מגדולי ישראל. המשגיח איש אלוקים האור יחזקאל, ר' חצקל לוינשטיין זכר צדיק וקדוש לברכה, עמוד האמונה בדור האחרון. אתם יודעים קצת את ההיסטוריה שלו, מה שנקרא ביוגרפיה? הוא נולד בוורשה למשפחה חסידית, היתה להם עניות גדולה בבית והוא היה עושה משלוחים, לא משלוחים של פיצות, אז לא היה פיצה, משלוחים של פרחים. כל פעם הוא היה אוסף כמה קופיקות ועם זה היה מפרנס קצת את הבית. יום שיש אחד כשהוא היה ילד בן שלוש עשרה, אחרי שהוא סיים את הסבב היומי הוא הלך למקווה, היה לו בכיס את מה שהוא הרוויח במשך כל השבוע. היה שם במקווה אחד מה שנקרא כייס, שלקח לו מהמכנסיים את הכסף, הוציא את הכל, הוא נשאר בלי כלום. ר' חצקל היה לו לב, היה לו פילים, הוא אמר לעצמו: אי, חצקלה חצקלה, תראה מה זה עולם הזה, שבוע שלם אתה עולה ארבע קומות ויורד, עולה שבעים מדרגות ויורד, מהבוקר עד הלילה, וכל מה שהרווחת בשבוע שלם, ברגע אחד הכל נעלם. ויש כאלו רבתי, שזה לא רק תשואה של שבוע, אלא עובדים שלושים ארבעים שנה, ואחר כך פושטים את הרגל, לא נשאר להם כלום. בעולם הזה אתה הולך להשקיע? עולם שהרמב"ם כותב עליו עולם עובר, עולם עובר. צריך להשקיע בנצח.

היה לו לב, הוא הזדעזע, הוא תפס את עצמו ואמר הולכים לקלם. קלם, בית מבקשי ה'. מיד במוצאי שבת, הוא לא חיכה, הוא ארז את החבילה, וביום ראשון ברכבת הראשונה נסע לקלם. הוא הגיע לקלם והתחיל את ההתעלות שלו, יש מכתב של ר' נחום וועלוועל הבן של הסבא מקלם, שהוא כותב: הגיע לפה חצקל ורשוואר, יש לנו תקוה גדולה ממנו, הוא בא עם לב הוא מבקש ה'. ואכן יצא ממנו ר' חצקל. ממה הוא יצא? כי היה לו לב.

רבתי. אם לי היה קורה כזה דבר, אני לא אומר עליכם, אני אומר על עצמי, ששבוע שלם הייתי עובד מהבוקר עד הלילה, עולה ארבע קומות ויורד, מאות פעמים, וביום שיש אחד כשאני מגיע למקווה את הכל היו מבייסיים. הייתי עושה קבלה, איזה קבלה? שיתר אני לא הולך למקווה עם כסף והייתי נשאר אותו דבר, אולי במשך הזמן הייתי פותח חנות פרחים, אולי היתה לי כבר יכולת לא להיות רק משלוחן. אם חצקלה ורשוואר היה נוהג ככה, הוא היה מתקדם בעסקים, היתה לו כבר חנות עצמאית, אבל אז כלל ישראל היה מפסיד את אור העולם ר' חצקל. אבל היה לו לב, הוא תפס את עצמו, ובזכות זה הוא גדל והגיע להיכן שהוא הגיע.

וכמו המעשה יש הזה כל כך הרבה מקרים בחיים, רבתי. היה לי סבא יהודי צדיק ר' שמחה שפירא, צדיק גדול, הוא היה גר פה בירושלים ברחוב יונה 14. הוא נולד ברוסיה הלבנה, במקום רחוק מאוד מתורה, היו שם כפריים פשוטים שלימדו אותו קצת חומש, לא מעבר. הוא התגלגל לצבא הרוסי, הוא היה קצין בצבא הרוסי. בתקופה של סוף מלחמת העולם, אחרי

יתכן לומר בעזר ה' יתרו היה לו לב, הוא התחיל לחשוב מה עמלק הולך להילחם עם כלל ישראל, מה הם כל כך מפריעים לזו? עמלק לא היו שכנים של כלל ישראל, הם באו ממרחק של ארבע מאות פרסה, אתם יודעים כמה זה ארבע מאות פרסה? זה קרוב לאלפיים קילומטר, כמו מפה עד אירן, על מה הוא בא? לא היו להם גבולות משותפים, לא היה ביניהם יכוח לא על אדמות, לא על שטחים, לא על מקורות מים, לא על נפט, לא על גז, על מה הוא נלחם? ולא סתם מלחמה אלא עוד בכזה מסירות נפש כשכל העולם היה במצב של "שמעו עמים ירגזון", ועמלק בא וקופץ לאמבטיה רותחת אחרי קריעת ים סוף. עיקר מלחמת עמלק על גילוי ה' בעולם התשובה היא, שעמלק הוא כזה קליפה, כזה טומאה, הוא לא יכול לסבול שיש גילוי השם בעולם. בכל היוצרות של פרשת זכור אנחנו אומרים שעמלק נלחם איתנו אבל הוא התכוון להילחם במה שאנחנו מייצגים, עם ה', הוא התכוון להילחם בהקב"ה. הוא לא היה יכול לסבול את גילוי מלכותו בעולם. ולכן הוא הגיע ממרחק של ארבע מאות פרסה להילחם עם ישראל.

הזכרנו כבר שבוע שעבר ונחזור על זה בקצרה. חז"ל אומרים על מה שנאמר בעמלק "אשר קרר" שלושה פירושים: או ש'קרר' זה מלשון מקרה, או שזה לשון קרי וטומאה, או שזה לשון קרירות, שהוא קירר את אמבטיה רותחת. אולם שלושת הדברים הם שורש אחד. עמלק לא יכל לסבול שיש אמונה בהשגחה, שהקב"ה משגיח ויש שכר ויש עונש, שיש דין ויש דיין. האידיאולוגיה של עמלק היא "על השמים כבודי", הקב"ה מקומו בשמים, אבל פה בארץ אנחנו בעלי בתים. "אשר קרר" - לשון מקרה, כל מה שקורה זה מקרה, אין השגחה. לשון קרירות - לקרר את היראה שהיה משכר ועונש, את היראת שמים, את מה ש"שמעו עמים ירגזון", לקרר אמבטיה רותחת. ומה עומד מאחורי כל זה? הרצון ללכת אחרי התאוות, לשון קרי וטומאה. זה עמלק, לא יכול לסבול. ממלחמת עמלק יתרו הבין שהאמת אצל ישראל כשיתרו ראה את זה, את המלחמה של עמלק, לא את הניצחון על עמלק אלא את המלחמה עצמה של עמלק, אמר יתרו: אם עמלק, כוח הרע הזה, נלחם נגד כלל ישראל, סימן שפה יש את האמת. "מה שמועה שמע ובא, מלחמת עמלק" - אם הם הולכים להילחם בכזה חירוף נפש, קופצים לאמבטיה רותחת, סימן שפה נמצא האמת. זה מה שעורר את יתרו.

יתרו היה לו לב מבין, וכשהוא שמע וראה הוא חשב. שורש המלחמה הזאת של עמלק היא לא רק נחלת העבר, אלא רבותי כך אנחנו רואים גם בהמשך. היטלר יימח שמו וזכרו היתה לו שנאה חולנית, היה שווה לו להקריב חיילים וכלים צבאיים על חשבון המאמץ המלחמתי שלו, העיקר לממש את התוכנית הנוראה שלו להשמיד ולהרוג את כל היהודים רחמנא ליצלן. השנאה שלו היתה נוראה. וכמה שהיה יותר קדושה, אצל רבנים, צדיקים, אדמו"רים, השנאה התעצמה ופרסמו תמונות שלהם. עיקר המלחמה היתה לשרוף בתי כנסת, לשרוף ספרי תורה. הוא לא יכול לסבול קדושה בעולם. בספר שלו הוא כתב שצריך להשמיד להרוג ולאבד את העם היהודי רח"ל כי הם המציאו את המצפון, את הטוהר. הוא לא היה יכול לסבול שיש קדושה, שיש טוהר, שיש מצפון, הוא לא יכל לסבול. זה עמלק.

גם אצל הרחוקים מחיי תורה האמת היא שכואבת קראתי פעם שהיתה אישה בחיפה שהגישה עתירה לבית משפט, לבג"ץ, נגד הצפירה של שבת, שזה מפריע את מנוחתה. מתי יש צפירה של שבת? פעם בשבוע, בשעות שבין 4 ל-7 אחרי הצהריים, שהם לא שעות מנוחה של אף אחד. וזה היה מפריע לה. אני גר ליד הערבים בירושלים, אצל הערבים המואזין הוא חמש פעמים ביממה ואחד מהם לפנות בוקר, לא ראיתי אחד שהגיש בג"ץ נגד זה. זה לא מפריע לאף אחד. למה הצפירה של שבת מפריעה לה? האמת כואבת. כשהיא שומעת את הצפירה של שבת זה צועק לה: גם את יהודייה! אז למה את לא שומרת שבת? את זה היא לא יכולה לסבול. זה המלחמה של הרע, מלחמת עמלק. לא יכולים לסבול קדושה וטהרה. כל השנאה של שונאי תורה, שונאי דת, זה בגלל שעמוק עמוק הם יודעים איפה נמצא האמת והם לא יכולים לסבול את זה.

יש סיפור ידוע, שהיה פעם יהודי שנסע ברכבת התחתית בניו יורק, יהודי בלבוש חסידי, והיו שם יהודים פורקי עול שונאי דת שהתחילו לצחוק עליו, מה זה הזקן והפיאות האלו, זה מביא הרבה כינים, ולמה אתה הולך עם חליפה ארוכה, אתה הולך כמו בימי הביניים, היום לא הולכים ככה, איזה מיושן. הם דיברו איתו בעברית והוא אומר להם באנגלית שהוא לא מבין את השפה. הם התפלאו, אין יהודי חרדי שלא מבין עברית, מהתפילות, מלשון הקודש. ועוד פעם הם אומרים לו, והוא אומר להם באנגלית מה אתם רוצים בדיוק? מה אתם מתכוונים? הם התחילו לדבר איתו באנגלית, ואמרו לו אתה כזה דוס, אתה לא יודע כלום מהעולם. הוא אמר להם: מה זה דוס? מה אתם רוצים ממני? אני שייך לכת, כת שנקראת 'היימיש', כת של גויים שחיים כמו לפני מאתיים שנה, מנותקים מכל פגעי

הציוויליזציה והטכנולוגיה. כמו פעם. אין אצלם, שום דבר, שום תקשורת, אפילו חשמל כמעט ואין, חיים כמו פעם, מתלבשים כמו פעם. והם הולכים עם חליפות ארוכות ועם זקנים. הם הרגישו מאוד לא נוח, מאוד לא נעים. והם התנצלו ואמרו סליחה, סליחה, מחילה, חשבנו שאתה דוס ממאה שערים. לא ידענו שאתה מ'היימיש'. אנחנו כל כך מעריכים את ה'היימיש' הזה, הלאי שכולם היו כמוהם. בעולם של היום יש כזה פשע, כולם פורקי עול, רוצחים ושודדים, חיי המשפחה מפורקים והרוסים, אבל הם שמה ב'היימיש' חיים כמו לפני מאתיים שנה, גם הגויים לפני מאתיים שנה היו חיים חיים יותר בריאים, אין שם את כל החולאים הנוראים שיש היום בחברה. הוא נתן להם לגמור את כל הדברים, ואז הוא אמר להם: אני לא 'היימיש' ולא 'ביימיש', אני באמת יהודי ממאה שערים. אבל תראו בעצמכם, כשזה 'היימיש' פתאום הכל כשר. אבל גם אצלנו החרדים אין רצח, אין שוד, חיי המשפחה תקינים, איזה חיים בריאים יש בין האבא לילדים, כיבוד הורים. כל מה שאמרתם אצלנו זה הרבה יותר טוב. וכשזה 'היימיש' זה קודש קודשים, וכשזה מגיע לדוס אז זה כינים וזה ימי הביניים. ומה באמת התשובה? השקר לא מפריע, האמת כואבת. 'היימיש' לא מפריע להם, אבל כשיודעים איפה נמצא האמת, הטוהר, הקדושה, זה מלחמת עמלק. האמת כואבת.

נסיים בסיפור, לפני הרבה שנים הייתי יושב כל שבת בסעודה שלישיית עם בעלי תשובה, והייתי צריך להגיד להם דרשה. כל פעם היה סיעתא דשמיא. יום שישי אחד הלכתי עם מוישלה שלי, ילד קטן בן שלוש, ברחוב שמואל הנביא בירושלים, היה שם ערבי עם חמור, אמרתי למוישלה: אתה רוצה סיבוב על החמור? הוא אמר לי: כן. אנחנו מתקרבים לחמור, מוישלה תופס לי את החליפה, ואמר כשכולו בוכה: אבא, אבא, אני רוצה הביתה! אני רוצה הביתה! שאלתי אותו: לא רצית סיבוב על החמור? הוא אמר לי: לא, אבא, אבל זה חמור אמיתי. אמרתי יש לי דרשה, ברוך ה'. סיפרתי להם, שעשו פעם בתל אביב סדרת שיעורים, הרצאות, לאלה שרוצים להתקרב ליהדות. סדרה של ארבע הרצאות, ההרצאה הראשונה עדות על יסודי האמונה, מציאות הבורא, אחר כך תורה מן השמים ותורה שבעל פה. לשיעור הראשון נרשמו שמונים אנשים וכולם באו, בשיעור השני הגיעו רק ארבעים, בשיעור הרביעי היה קשה לאסוף מנין. ההרצאות היו מצוינות, אבל מה קרה? כשהם נרשמו הם חשבו שזה סתם פלוקלור, וזה איזה רב שיח. אבל משיעור לשיעור הם התחילו לראות שזה אמיתי. כמו מוישלה שחשב שזה חמור מפלסטיק, עד שהוא אמר אבל זה אמיתי. כשמתחילים לראות שזה אמת, אוי כמה שהאמת מפחידה, אוי כמה שהאמת כואבת. ה' יזכנו.

(הגר"א דיסקין)

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים.

כתב רש"י - וישמע יתרו. מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

רבתינו מעירים הערה בתחילת הפרשה - למה התורה מזכירה שיתרו היה כהן מדין? לא נוהגים להזכיר לגר עוונות ראשונים... אדם שהוא גר, כתינוק שנולד - אז למה צריך להזכיר לו שהוא היה כהן במדין? **וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל** - למה אתה צריך להגיד לנו שהוא כהן במדין, איזה תועלת יש במידע הזה?

זה השאלה שרבתינו שואלים... וראיתי בספר שארית יעקב ובעוד כמה ספרים, שכולם עונים את אותה תשובה:

אומרת הגמרא {מסכת יבמות כד, ב} - ת"ר אין מקבלין גרים לימות המשיח כיצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה.

בימי דוד ובימי שלמה לא מקבלים גרים, מה הסיבה? אומרים רבתינו, משום שבימי דוד הרבה התגיירו מהפחד שפחדו מעם ישראל... דוד ערך מלחמות ונצח בהם, וכמו שכתוב במגילת אסתר {ח, יז} **"...ורבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם.**

אז זה לא בגלל שהם התייהדו, כיון שכבר הגיעו להכרה שהקב"ה ברא את העולם ועם ישראל הוא העם הנבחר וארץ ישראל היא הארץ המובטחת, מה הם עשו?

דבר אחד, הם פחדו מהיהודים... ראו את הכוח שיש ליהודים, אז פחדו מהם ולכן התגיירו, זה בימי דוד.

ותשקט הארץ ארבעים שנה - בימי שלמה לא היו מלחמות, הזמן היפה ביותר שהיה לעם ישראל, אז לכן אנשים באו להתגייר... משום שעם ישראל היה במצב הכי טוב שלו, היה ברום המעלה, כולם באו לראות מה זה עם ישראל, כולם עלו לבית המקדש להתפלל, אז עם ישראל היה במצב הכי מרומם שהיה לו מעודו.

חז"ל אומרים במדרש, שבתקופתו של שלמה המלך הייתה הלבנה שלמות, ולכן לא מקבלים גרים בימי שלמה כיון שזה לא מוכח שאלו גרי צדק, שבאמת באו מתוך אמונה בהקב"ה.

הם התגירו, כיון שהם רצו בשפה שלנו, 'סל קליטה' – ברוך ה' עם ישראל במצב טוב, אפשר לקבל אוטו, מוצרי חשמל וכו' – לכן לא מקבלים גרים בימי שלמה.

נשאלת השאלה - אם ככה, איך יכל להיות ששלמה המלך גייר את בת פרעה? הרי הוא נישא לבת פרעה, אם לא מקבלים גרים בימי שלמה, אז למה הוא קיבל את בת פרעה, ולא רק, אלא, הוא התחתן איתה בסוף? **התשובה פשוטה** – מה שלא מקבלים גרים בימי שלמה, מדובר על אלה שרוצים הטבות, אבל אחד שהמעמד שלו טוב ... ברוך ה' המעמד הכלכלי שלו טוב, הוא לא ייגש לקבל את ההטבות... הוא משתכר בכסף רב... אם הוא לא צריך את זה, אז ממילא הגירות שלו היא גיור אמת... בת פרעה אין לה בעיה כלכלית, היא התגיירה כי רצתה להתגייר, היא לא צריכה את כל ההטבות – לכן קיבלה שלמה.

אומרת התורה - **וישמע יתרו כהן מדין**... דע לך, יתרו היה במצב כלכלי טוב, הוא לא בא להידבק בעם ישראל, כיון ששמע שלעם ישראל יש, כל אחד תשעים חמורים לובים... ושהקב"ה נתן להם ביזת מצרים ועוד ביזת הים ועם ישראל מלא בכסף...

הוא היה כהן מדין, ולכמרים שם לא חסר כסף, יש להם הכל בשפע, אז זאת הייתה גירות אמת ולכן התורה אומרת שהיה כהן מדין. הייתי פעם בשבע ברכות... אז היה שם איזה בדיחן שסיפר:

היה איזה כומר אחד, שרצה לנסוע לשבועיים חופש... אבל הוא לא רצה לסגור את העסק... "חבל זה מכניס כל יום ראשון, כמה אלפי יורו..." בקיצור, הוא אמר, שאם הוא יכניס פה כומר אחר, הוא יגנוב לו את כל "הלקוחות"... הפתרון הכי טוב "אני יביא את הרב של היהודים" ... הביא את הרב, והתחיל להסביר לו איך העסק עובד – תקשיב, כל יום ראשון באים להתפלל פה... הם מתוודעים על כל החטאים שעשו... ואני גובה כסף ...

כמה זה על כל עבירה? אני ייתן לך תעריפון עבירות... ואם לא תמצא את העבירה שם, תתקשר אליי, אני יגיד לך... לפעמים יש "יצירות חדשות" שלא מופיעות בתעריפון ☺

הכומר נותן לו את המפתחות של החדר... הוא טס לחופשה... הרב נכנס לחדר יום ראשון... על הבוקר, שמונה וחצי, הנה מגיע פציינט ראשון ... כן.. מה יש לך לספר?

תראה... יום שישי רח"ל, ראיתי אישה ברחוב... שמתה את היד על הארנק... וסחבתי לה אותו, בלי שתרגיש... לא נעים, סחבתי לה מכה-מכה ... אני באמת מרגיש לא נעים... אני מוכן לתרום, אם תכפר לי העוון הזה... כמה זה עולה???

הרב מסתכל בתעריפון... "גניבת ארנק=500 יורו" טוב... אין לי ברירה... קח! שואל אותו הרב – תגיד... אתה רגיל לגנוב?? זה דבר שקורה לך כל פעם... או שזה חד פעמי?? ☺

אף אחד לא שומע...כן... כל שבוע זה קורה לפחות פעמיים... ☺... יום שישי היתה מכה-מכה... אבל לא תמיד... אמר לו הרב – תשמע, אני מוכן לעשות איתך עסקה... במקום שתשלם 100 על גניבה קטנה, 500 על גניבה גדולה...אני אמכור לך כרטיסיה, עם עשרים ניקובים... כל פעם שתגנוב, תעשה חור... במקום לשלם לי 3000 יורו... אני יעשה לך הנחה 1500 יורו...

נשמע רעיון מצוין! סופר 1500 יורו, ונותן לרב... אחר כך, נכנס עוד פציינט... כן... תשמע, עשיתי ככה וככה... מה אתה אומר? זה חתיכת עבירה חביבי... זה מינימום 1500 יורו! תגיד... זה קורה לך הרבה?

פעם בחודש לפחות... תראה יש לנו עכשיו משהו חדש... כרטיסיה עם עשרים ניקובים... במקום לשלם 3000 יורו... עכשיו במבצע 1500 יורו... עושה עבירה-מנקב... יאאלה תביא... וככה עם כל "לקוח"...

אחרי שבועיים חוזר הכומר... מחפש לכסות את ההוצאות של החופשה... מתיישב על הכיסא... אף פציינט לא ניכנס!

נכנס לכנסיה... הוא קולט את הגנב... "מה איתך? הרי אתה גנב... מה קרה לא באת היום להתוודות?!" אדוני, אני מסודר לשנה הקרובה! היהודי מכר לי כרטיסיה... אני לא מפסיק לנקב!

אמר הכומר לעצמו – לא רציתי להכניס כומר, כי חשבתי שיקח לי את המשורה... בא היהודי וגנב לי את העבירות לחמש שנים קדימה! ☺ בקיצור **וישמע יתרו כהן מדין חתן משה** – יתרו בא להתגייר לשם שמים... הוא לא חיפש את כל הכסף שיש לעם ישראל... לא חסר לו כסף, יש לו בשפע... אז הגירות היתה גירות אמת, ולכן אומרת התורה, שהוא היה כהן מדין. **בא הספר לב העברי** - היות והוא בא להתגייר, בא משה רבינו ומספר לו **את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם ה'**... למה? כי הגמרא אומרת (מסכת יבמות מז, א) – **גר שבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר אי אתה יודע שישאל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומטורפין ויסורין באין עליהם** שלא יחשוב שהמצב של עם ישראל תמיד מזהיר- יש עליות ומורדות, פעמים שנמצאים ברום המעלה, ולפעמים בתחתית המעלה, שלא יחשוב שהוא בא להתגייר, כיוון שכאן המקום הכי טוב בעולם... לא...יש צרות... יש ייסורים. **וישמע יתרו** – מה שמועה שמע ובא? קריאת ים סוף ומלחמת עמלק... אז מה הוא שמע? עם ישראל 'הולך לו' - הקב"ה בקע להם את הים, נלחמו כנגד עמלק – כל העמלקים נפלו... עוד הוא יחשוב שזה המצב המקסימלי של עם ישראל... אומרים לו- לא, תדע לך את כל התלאה אשר מצאתם בדרך – עם ישראל עברו תלאות, ב"ה עד שהגיעו לכאן לקח להם זמן, גם זה חלק של הגירות. (ברוך שאמר)

ויקח יתרו חתן משה את צפרה את משה אחר שלוחיה: ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה: ושם האחד אליעזר כי אלקי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה:

מה שכתוב ב' פעמים 'שם האחד.. ושם האחד'. ולא 'ושם השני', מבואר במדרש 'ללמד ששניהם שקולים'. עוד י"א במדרש 'שהיו שוים בקומה במראה ובחכמה'. ובספרי החינוך כתוב שהפסוק בא ללמדנו איך לחנך את הילדים, שלא לראות בן אחד כ'אחד' והשני כ'שני' והשלישי כ'שלישי' אלא כל ילד הוא אחד אחד אחד. וכך שמעתי מרבי שמשון פינקוס זצ"ל שפירש 'ושם האחד אליעזר כי אלקי אבי בעזרי', אני קורא לבני השני 'האחד' כי גם אני 'בן יחיד' אצל הקב"ה שהוא תמיד עומד בעזרי כבן יחיד. לא אמר 'בעזרינו' לשון רבים אלא 'בעזרי' לשון יחיד. וכל אחד יכול לומר לשון יחיד 'אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא'. ולכן 'שם האחד אליעזר' ולא שם השני אליעזר, שאנו צריכים להדבק במדותיו של הקב"ה, כמו שהוא מתייחס לכל יהודי כבן יחיד כך אנו מתייחסים לכל ילד כבן יחיד.

שמעתי מהרה"ג רבי זונדל קרויזר כאור החמה מזהיר זצ"ל שהוא התבונן שיש כמה משפחות שהילדים הראשונים הם תלמידי חכמים מופלגים, והילדים האחרונים פוחתים והולכים, וחשב שזהו לטעם חסרון התפילה, כי כשנותנים לאדם רשימה של עשרות שמות להתפלל, איכות התפילה יורד ופוחת מאחד לשני. למשל כשאדם נוסע למקום קדוש ויש לו עשר בנים, הרי אדם הוא מוגבל וכחות נפשו אוזלים, כשהוא מתחיל להתפלל הוא מתחיל בתפילה חזקה על הראשון ועל השני פחות וכו'. וכן בענין הזמן, כי כשהיה לו ילד אחד היה מרבה בתפילה על זה הבן, כשיש לו שני בנים נתחלקים כחות הנפש בתפילה בין שני הבנים, כשנולד ילד שלישי מתחלק לשלוש, ונמצא שהראשון נשאר תמיד עם תפילות רבות יותר משאר הילדים. ואמר רבי זונדל שהאימא שיש לה יותר ילדים צריכה לעמוד הרבה יותר זמן בהדלקת נרות. שאם היתה עומדת בתפילה בהדלקת הנרות רבע שעה כשהיה לה רק בן אחד, הרי שכשיש לה שני בנים צריכה להתפלל חצי שעה וכו'. והתפילות האלה אינן 'מותרות' אלא חיוב ההורים על הבנים. כמ"ש רבי שמעון ממגנצא בפיוט דשבועות על עשרת הדברות, והזכיר בדיבור של כבוד את אביך ואת אמך שהם הולידו אותך וגידלו אותך והתפללו עליך הרבה תפילות ותחנונים ממילא עליך לכבד אביך ואימך. הרי שאחד ממצות האב על הבן הוא התפילות. ומה אשמים הבנים האחרונים שהם נולדו בסוף השורה? כך מלמד אותנו משה רבינו 'ושם האחד אליעזר' כשהתפלל על הבן השני התייחס אליו כבן יחיד. כך יש להתייחס לכל ילד וילד בגשמי וברוחני.

עוד עצה שמעתי מרבי זונדל שכדאי לשנות את סדר התפילה על הילדים, פעם להתחיל מהראשון עד האחרון, פעם להתחיל מהאחרון עד הראשון, ופעם מהאמצע כלפי מעלה ופעם כלפי מטה, שכך נמצא שתמיד יתחיל להתפלל בחמימות הלב על כל אחד ואחד מהילדים. וראיה לדבר

...אם האוזן שומעת היטיב, אם יש לו שמיעה רוחנית עמוקה, על ידי כך כל האברים מתרפאים שנאמר "שמעו ותחי נפשכם", יש לו ישועה כללית. כי הוא שומע תוכחות.

אחרי שיחת מוסר לפעמים השומע מפטיר: "תודה רבה, חזק וברוך!" יוצא והולך הלאה בדרכו כמקודם, בכתחילה.

אתם יודעים מה שמספרים מעשה'ה [מעשה'ה]. היה פעם יהודי עולה חדש שהגיע לארץ ישראל ובשבת קודש רח"ל עלה על עץ תאנים, קטף ואכל. והעץ לא היה שלו.

חלף שם יהודי עטוף בטלית שיצא מבית הכנסת, וקרא לעברו: "ר' יהודי, שבת היום! האם אתה יודע כמה איסורים אתה עובר? זכור את יום השבת לקדשו, שמור את יום השבת לקדשו, מחלליה מות יומת, כל העושה בו מלאכה יומת, הרבה עבירות, ומלבד חילול השבת הרי האילנות לא שלך: לא תגנוב, לא תגזול. אתה גם אוכל את התאנים ככה, בלי לבדוק, זו סכנת תולעים, שרצים – איסורים על גבי איסורים..."

כך, העניק לו דרשה שלימה של "הוכח תוכיח", והיהודי המשיך ואכל, והוא חזר שוב בקול רם על פרטי האיסורים והפסוקים שהאיש נכשל בהם. לפתע פנה איליו ה'עולה החדש' ואמר: "כמה מיוחד כאן בארץ הקודש, בחו"ל לא היו לנו דברים כאלו. ב"ה, כאן אפשר לאכול תאנים מתוקות, וגם ברוך השם, לשמוע בנתיים פסוקים ודברי תורה..."

הוא שומע פסוקים – "מחלליה מות יומת" "לא תגנוב", ונהנה, אוכל תאנים גנובות ושומע דברי תורה. האם זה נקרא שהוא שומע!?

לעומת זה, גדולי ישראל "שמעו", אספר לכם מעשה נפלא שבתו של ר' יידל בויאר שמעה את הפרטים מבתו של בעל המעשה.

אתם יודעים כי החזון איש זכותו תגן עלינו, לצורך בריאותו נזקק להליכות קבועות מידי יום ביומו. אפשר לתאר מה הוא עשה בהליכה, לא מה שאנחנו עושים...

יצויין שהחזון איש היה חולה וחלש כל ימיו. עוד מימי מגוריו בחו"ל, הוי עובדה שפעם נכנס איליו אחד התלמידים וראה שהוא כותב בדף של החידושי תורה שלו: "ואין הספר תחת ידי". שאל התלמיד: "ר'בה, הנה אני רואה שהספר נמצא פה בארון?!", אמר לו החזון איש: "בארון כן, אבל לא תחת ידי... כי אין לי כח לקום ליטול את הספר מהארון", מבהיל החולשה שהיתה לו, ועמה – צמח ונהיה גדול מאוד – החזון איש.

כאמור, ההליכה היתה חלק מרפואתו. פעם אחת, כאשר הלך עם המלוה, שתק, שתק והלך, והגיעו עד רמת גן. הרים לפתע את הראש ושאל: "היכן אנחנו נמצאים?" והמלוה השיב: "אנחנו ברמת גן".

"אוי, כזה תוספות קטנצ'יק לוקח כל כך הרבה זמן..." – אמר החזון איש. פעם אחת [כפי שסיפרה ה"ל], כאשר פסע בשולי העיר, הגיע מולם יהודי תושב אותו רחוב, פנסיור [שומר מצוות] שראה לפניו יהודי זקן המטייל במקום מידי יום, ניגש אל החזון איש ואמר לו: "מדוע אתה מסתובב סתם ככה ברחובות? אין לך מה לעשות? זו לא הדרך, לא ראוי לאדם להסתובב סתם ככה".

למחרת, החזון איש" הגיע שוב, והיהודי, שהתגורר במקום, המתין במרפסת ביתו לראות אם הזקן יבא שוב. והנה באמת רואה אותו שוב. ידר מביתו לרחוב והתחיל לדבר בקול צעקה: "אמרתי לך כבר אתמול, ומדוע אתה לא שומע! אמרתי לך שאין זו הדרך הישרה לטייל סתם ככה באמצע היום, האם אין לך מה לעשות בחיים?!"

"החזון איש" הקשיב ואמר לו: "ר' איד, תגיד לי מה אתה רוצה ממני? מה רצונך שאעשה, תסביר לי מה כוונתך?"

"מה אני רוצה? שתשב ותגיד תהילים [במקום לטייל סתם]!... הם נפרדו. ה"חזון איש" שב לבתו. למחרת, כמובן לא הלך באותו כיוון... אחרי תקופה קצרה אותו יהודי היה זקוק לישועה, ושמע כי לא רחוק – ב'בני ברק' נמצא ה"חזון איש" שנהנים ממנו עצה ותושיה. אמרו לו כי כדאי ללכת איליו.

הלך, הגיע, המתין בתור. כשהגיע תורו ונכנס – חשכו עיניו. הוא נזכר מיד שזה היהודי שלפני כמה חדשים צעק עליו ברחוב.

הוא כבר שכח לחלוטין לשם מה הגיע, והתחיל רק לבקש רחמים: "ר'בה, שהרבי יסלח לי, לא ידעתי שזה הרב. חשבתי שאני פוגש סתם יהודי המסתובב לו, אני מבקש מחילה סליחה וכפרה, רבי, ברחמנות, תסלח לי! לא ידעתי!"

התחנן על נפשו. אמר לו ה"חזון איש": "מדוע אסלח לך? על מה אסלח? אתה אמרת דבר טוב מאוד, האמן לי, מאז שאמרת לי 'לך תגיד תהילים' כל יום אני אומר תהילים. זה טוב מאוד, אמרת דבר הגון".

שבתו"ק הוזכרו י"ב שבטי י"ה שש עשרה פעמים, ובכל פעם נכתבו בסדר שונה, ללמדך סדר התפילות, כפי הנראה גם כשהתפלל יעקב אבינו על בניו היו לו כמה וכמה אופנים פעם התחיל מראובן פעם מיוסף פעם מבנימין. ואם אמרו חז"ל 'לעולם אל ישנה אדם בן בין הבנים' אינו אלא רק לגבי בגדים וכתונת אלא גם לגבי תפילות. וכן לגבי שעה שמשקיע ללמוד עם הילדים, אם היה לומד עם הבן הראשון שעה אחת, מדוע יחלק השעה לעשר בניו, שש דקות לכל ילד? הרי כל ילד שנולד צריך להשקיע שעה נוספת בחינוך הבנים. כך היה לפני שתיקן יהושע בן גמלא את התלמודי תורה, אך כיון שכבר תיקנו שיש חידור, הרי עדיין מצוה בו יותר מבשלוחו, ויש להשקיע בכל בן ובן כמה שהיה משקיע לבן יחיד. כך מקיימים 'ושם האחד אליעזר' ולא 'השני', ללמדנו כמה האמא צריכה להקדיש בתפילה על כל אחד ואחד, וכמה האבא צריך להקדיש בלימוד עם הבנים.

(הגרמ"י רייזמן)

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (יח, א)

תשמעו מה שאומר האלשיך הק': "וישמע יתרו" – יתרו חיבב את התורה, כי הגם שישב בכבודו של עולם, עזב את הכל והגיע למדבר להתגייר, אח"כ זכה להיות "יתר", שהוסיפו מחמתו פרשה אחת בתורה – "ואתה תחזה", לאחר זאת התעלה עוד ועוד – "יתרו" שהוסיפו אות אחת לשמו, היה זה כאשר התחבר עם משה רבינו, כך העפיל לדרגות גבוהות ולפסגה כזו.

ואיך הגיע מ"כהן מדין" – משפל המדרגה, לעלות לשמי רום וכוכביהם – להיות "יתרו חותן משה". געוואלד, איך יכול להתרומם עד כדי כך? אומרת לנו התורה: אם אתם מעוניינים לדעת את הסוד כיצד זכה לכך – הוא עשה זאת על ידי "וישמע", היה לו כח השמיעה, כי אם אדם מקבל, ושומע – אוי, הוא זוכה, ועוד איך! לכן הזכירה התורה את היותו "כהן מדין", כדי לחדד את גודל השטייגען של יתרו, שמבירא עמיקתא הגיע לאיגרא רמא בכח השמיעה שלו – "וישמע יתרו".

אנשי העולם שומעים כל מיני דברים מעוררים והולכים הלאה. יתרו שמע ורעדו מיתרי לבבו, עד שעזב את הכל ובא אל המדבר. היתה זו שמיעה שיש בה קבלה והחלטה והסכמה, שמיעה פנימית: "שמע ישראל" – שמע ותקבל".

ובאמת איך זכה יתרו לקבל כזה כח שמיעה? – אומרת התורה: "חותן משה", כי הוא היה דבוק לצדיק, כך אומר האלשיך הק'. געוואלדיג. הזמינו אותי פעם לדרשה באחת העיירות, בבית הכנסת ששכן בחצר בית ספר של נערים שאינם שומרי תורה ומצוות. החצר היתה גדולה, וכשהגעתי לשם רצה נהג המונית להיכנס פנימה. הוא צפצף, כי ישבו שם בחורים "שקצים". הם לא שמעו. צפצף שנית. צפצף שלישית והם עומדים כאילו כלום. המשיך לצפצף עוד עד שאחד הבחורים כבר הסתובב וצעק בקול: "שמענו... שמענו..."

הנהג חשב שהוא מתפוצץ, הוציא את הראש מהחלון וצעק: "אם שמעת – תזוז!..."

אתם מבינים? "אם שמעת – תזוז!..." אומות העולם שמעו את הצפצופים, "שמענו"... אבל לא כך שמע יתרו. הוא שמע ונע ממקומו.

אנשים רואים בספרים דברי התעוררות, או שומעים ממוכיחים, מגידים, דרשנים. שומעים רבות, אבל מי שבאמת שומע – זוכה!.

הב ונסביר היטב:

רש"י אומר "מה שמועה שמע ובה? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". השאלה ידועה, אין ספק שקריעת ים סוף היה נס גדול בהרבה ממלחמת עמלק, נס נגד הטבע ממש הים נגור, וכל הניסים. לעומת מלחמת עמלק שוכנו ש"כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל וכו'" אבל בכל זאת, המלחמה התנהלה בדרך הטבע. נשאלת אם כן השאלה, אם יתרו שמע על קריאת ים סוף, מה צורך יש בתוספת של מלחמת עמלק?

ביאר רבי אליהו לופיאן זצ"ל, פלאי פלאים: חז"ל באים לגלות את צורת השמיעה שלו, לא רק את מה ששמע אלא איך הוא שמע.

יתרו לא שמע על שני נסים בנפרד, אלא שמע על קריאת ים סוף ומלחמת עמלק גם יחד. הוא התבונן במה שמתרחש בעולם. כאשר היתה קריעת ים סוף התעוררה סערה בראשי אומות העולם: "שמעו עמים ירגזו חיל אחז יושבי פלשת" והנה לאחר מכן הגיע עמלק להילחם עם ישראל, "ויבא עמלק להילחם עם ישראל ברפידיים". איך יכול להיות דבר כזה, אחרי שכל העולם מזדעזע מקריעת ים סוף, עמלק מעז פניו ככלב, לא איכפת לו שום דבר, והוא בא להילחם עם ישראל!?

ככה? קריעת ים סוף – ומלחמת עמלק, עד כדי כך? שמע יתרו: איך לא שומעים!... איך נראים אנשים שלא שומעים!

"אדוני המלך", אמר האיש, "מה אקבל אם אומר את שם אם-אמו בנוסף לכך?".

"על כל שם עשרה זהובים".

"ובכן לאמו קראו אמתלאי, ולאם אמו קראו כרנבו".

המלך התפעל, ובו במקום העניק לו עשרים זהובים.

אשרו של היהודי הרגיע שחקים, והוא אמר למלך: "אבקש את סליחת המלך מראש, אולם אני מרגיש צורך לשאול גם את המלך חידה כלשהי".

נתן ה' את חינו בעיני המלך והוא הסכים. נענה היהודי ואמר: "כאן בפרס התגורר לפני שנים רבות רשע מרושע שרצה להרוג את כל העם שלנו, הלא הוא המן הרשע. האם יודע המלך כיצד קראו לאמו?".

המלך לא ידע להשיב, והבטיח לו עשרה זהובים נוספים לתשובה, והיהודי אשר זה עתה שמע בדרשת החכם בסעודת ה'שלושים' את המידע, אמר מיד: "שמה היה אמתלאי בת עורבתי", ובתמורה לכך קבל עוד עשרה זהובים.

כעת היו בידו בן רגע שלושים זהוב - סכום שהיה מספיק לפרנסתו עד תחית המתים... הוא הודה נרגשות למלך, והמרכבה המשיכה בנסיעתה.

פתאום נזכר היהודי בענין כלשהו והחל לרוץ אחרי המרכבה.

"מה קרה כעת?", עצר המלך את המרכבה.

"אדוני המלך, אנו עומדים ושואלים כאן שאלות מלפני אלפי שנים... אולי נדבר על מה שארע בחודש האחרון בטהרן?... אשאל את המלך שאלה, ואם המלך ידע לענות לי - אחזיר לו את כל שלושים הזהובים שבידי, ואם לאו - האם יאות המלך להעניק לי שלושים זהובים נוספים?".

"שאל", מרגע לרגע גבר חן האיש בעיני המלך.

"אדוני המלך", נענה האיש בעונה, "לפני כחודש נפטרה אמי, שהתגוררה בטהרן, אולי יודע המלך כיצד קראו לה?...".

מעשה נוסף המראה כיצד דואג הקב"ה שאומות העולם יפרנסו יהודי - גם במצבים בלתי הגיוניים לחלוטין ספר ה'בן איש חי', ומעשה שהיה כך היה: יהודי אחד מחוסר פרנסה החליט לפרסם את עצמו כיודע עתידות ולנסות להתפרנס מן הענין בכבוד. בדרך כלל היה נוהג להבטיח לבני אדם הצלחות כאלו או אחרות - ממין הדברים שאנשים אוהבים תמיד לשמוע - אך באחד הימים נתקל בבעיה קשה:

בארמון המלך ארעה פריצה לכספת הגדולה ורכוש יקר ערך נגנב. המשטרה לא הצליחה למצוא את עקבות הגנבים, ואי מי, אשר שמעו של מגיד העתידות היהודי הגיע לאזניו, המליץ עליו בחום.

המלך קרא לו באופן אישי והורה לו לעשות כל שביכולתו כדי למצוא את הגנבים, ועיניו של היהודי חשכו... מנין לו לדעת מי הם הגנבים? מי ידוע מה יגזור עליו המלך כשיאכזב אותו?

בלית ברירה החליט כי לכל הפחות הוא ינסה לדחות את הקץ, לכן פנה אל המלך ואמר: "אני זקוק לשלושים יום עבור פענוח הענין הזה, וגם לשלושים תפוחים". התפוחים היו יקרי ערך בתקופה זו, והיהודי החליט כי אם נגזר עליו למות, לכל הפחות יעזוב את העולם מתוך הנאה כלשהי... שב הביתה, הביא לאמו אתה תפוחים וספר לה כי לדעתו ה'עסק' אבוד, ואף חייו עומדים על כף המאזנים, אך לפחות תפוחים ישנם...

עוד באותו ערב החליט לאכול את התפוח הראשון, וכשסיים קרא: "אמא, אחד גמרת...". הוא לא הבחין באלמוני שהשתופף מאחורי חלון הבית וניסה לקלוט כל הגה היוצא מפיו. היה זה אחד משודדי הכספת, שנשלח במיוחד כדי לבלוש האם מגיד העתידות מצליח לגלות אותם. כששמע האיש את ההכרזה הנרגשת: "אחד גמרת", הבין שאחד מן השודדים ידוע כבר.

"מי הוא אם לא אני?", מלמל לעצמו כשהוא רועד מפחד, וחיש נמלט מן המקום וסיפר בבהלה לראש השודדים שבאזניו שמע את מגיד העתידות מצהיר, שיש לו כבר קצה חוט.

"נמשיך מחר לבדוק את העניין", ראש השודדים התייחס לכך ברצינות גמורה, וכבר למחרת שלח שליח נוסף כדי להמשיך בבילוש.

הערב ירד, ומיודעתו היהודי מסיים לאכול את התפוח השנים ומכריז: "שנים כבר יש". לבוש השחורים שמתחת לחלון החל לרעוד בכל גופו. "גם אני כבר נתפסתי...!", הרהר בבעתה, ורץ לראש השודדים כדי לבשר לו על כך.

ביום השלישי החליט ראש השודדים לוודא את העניין בעצמו. הוא עמד והאזין מתחת לחלון, והכרזת היהודי לא אחרה לבוא: "שלושה כבר גמרנו". בהברקת פתע מהר לנקוש על דלת הבית. "נתן לך את כל הסחורה הגנובה", נשבע בהן צדקו, "רק אל תגלה מי אנחנו...". היהודי הסכים, כמובן, וכך ביום הנקוב הצליח להשיב למלך המאושר את כל הממון כולו.

המלך התפעל מאד מן ההצלחה. בהזדמנות הקרובה בה ישב עם חבריו, התפאר בפניהם באיש המיוחד שמתגורר בממלכתו.

"קרא לו לכאן וננסה אותו", אמרו החברים, ומגיד העתידות התבקש לבוא במהירות לארמון.

אי אי! אתם שומעים רבותי? החזון איש שומע מיהודי 'לך תגיד תהילים' וחושב לעצמו - זה דבר טוב, למה לא? וגם אם ברור לו לחזון איש שאם היהודי המוכיח היה יודע מי הוא לא היה אומר לו מילה - לא איכפת לו. אם יהודי אומר תוכחה, עליו להאזין לדברי המוסר, לשמוע ולהקשיב [כי כך רצונו של מקום שייאמרו לו עתה המילים הללו]

כח השמיעה!

(יחי ראובן)

יום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה (כ, ח)

הכתוב אומר שאומות העולם עתידים לעבוד את ישראל, שנאמר (ישעיה סא, ה): "ועמדו זרים ורעו צאנם", וכן (שם מט, כג) "והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך".

לעומת זאת, (דברים יא, יג-יד) "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי... ונתתי מטר ארצכם בעתו... ואספת דגנך ותירשך ויצהרך".

כתובים אלה לכאורה סותרים זה את זה - אם ישראל ישרתו את עצמם או שאומות העולם יעשו זאת?

מתרצת הגמרא (ברכות לה ע"ב): כאן בעושים רצונו של מקום, וכאן כשאין עושים רצונו של מקום. כאשר ישראל יעשו רצון ה', הם יזכו ל"ועמדו זרים ורעו צאנם", אך כשלא יעשו כן, הם עצמם יאלצו לעבוד.

ומקשים התוספות, וכי יתכן לומר שבמקרה של "ואספת דגנך", אין ישראל עושים רצונו של מקום? הלא הכתוב מדגיש: "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי". ומכאן נראה, שלכאורה, ישראל מצויים במצב טוב מאד!

אלא, שאכן ישראל עושים רצונו של מקום, אולם מאחר שאין הם מקימים זאת בצורה המושלמת ביותר - אין הם זוכים לשרות אומות העולם.

רמז נאה לכך, על דרך הבאור לעיל, דרש "לקוטי צבי הכהן" על הפסוק שלפנינו:

"זכור את יום השבת לקדשו" - אדם שהוא שומר שבת, אך אינו עושה כן בצורה מושלמת, סופו "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך". הוא עצמו יעשה את כל מלאכתו.

לעומת זאת מי שחי ברמה גבוהה יותר של "יום השביעי שבת לה' אלקיך", ומגיע למצת של עבודת ה' מושלמת יותר, הרי שהוא זוכה לשכר של "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך", אלא אומות העולם יעבדו עבורו וימלאו את כל צרכיו.

מפליא להווכח ולראות כי כאשר הקב"ה רוצה לתת ליהודי את פרנסתו הוא מזמין לו אותה שלא כדרך הטבע, וגורם לאומות העולם לעשות עבורו כל מה שביכולתם, אפילו במצב שעל פי כל גדרי ההגיון הם אינם צריכים לעשות זאת.

הרב בן ציון מוצפי שליט"א סיפר כי בפרס התגורר יהודי כפרי, שהיה עובד לפרנסתו בשדה. קשה היתה המלאכה, מעלות השחר עד שקיעת החמה הוא נאלץ לחרוש ולזרוע. ולמרות זאת מעולם לא ראה ברכה בעמלו, ורק בקושי רב הצליח להביא טרף לבני ביתו.

מדי יום ביומו היה אותו יהודי נושא את עיניו לשמים ומתחנן: "רבונו של עולם, אנא ממך, זמן לי את פרנסתי ברוח מתחת ירך הגדולה", ומעולם לא חדל מלקוות לישועת ה'.

ויהי היום, והנה תוך כדי עבודת החרישה המיגעית הוא מבחין בפרש הרוכב לכוונו. כשהגיע הרוכב הוא נגש והודיע לו כי אמו המתגוררת בטהרן, עיר הברירה, נפטרה.

'שבעה' ישב האיש בביתו, משום שהמרחק ממקום מגוריו לטהרן היה גדול, אולם לקראת ה'שלושים' התאמץ לנסוע לבית אמו, והביא פירות מן השדה שלו, על מנת לזכות אנשים בברכות לעילוי נשמתה.

לסעודה שערך הגיע גם החכם שאמר דברי תורה וסיפר סיפורים שונים. לאחר שהסתיים הארוע, פנה להתארגן ולשוב לביתו.

המולה קדמה את פניו ברחובה של עיר, וכשבר רמה טעמה, נודע לו שהמלך אמרו לעברו במקום זה בעוד זמן קצר.

האיש, אשר מעודו לא ראה את המלך פנים מול פנים, התרגש ביותר. ואכן, לא חלף זמן רב וכרכרת המלך פלסה לה דרך בין ההמונים. עמד האיש וברך בכונה רבה: "ברוך... שחלק מכבודו לבשר ודם", והמלך שהבחין בכך, עצר את מרכבתו וסמנו לו לגשת אליו.

"מי אתה?" שאל המלך.

"יהודי מכפר פלוני", השיב האיש ביראת כבוד.

"אתה יהודי?... ובכן אחוד לך חידה, ואם תדע את התשובה אשלם לך עשרה זהובים".

עשרה זהובים? - האיש בלע את רוצו בתדהמה. סכום זה היה מרויח במשך שלושים שנה! הוא כרה את אזנו, והמלך שאל: "האם יודע אתה כיצד קראו לאמו של אברהם אבינו?".

עד בואו ניסו החברים ללכוד ציפורים, שתי ציפורים ברחו להן והשלישית נלכדה והושמה בכלוב. כשנכנס מגיד העתידות לחדר הם שאלו אותו: "מה עשוי כאן עד בואך?"

היהודי הרהר לרגע אחד. הוא חשש לספר להם ספורים בעלמא - ולבסוף אמר: "פעמים נמלטה הציפור, אבל בפעם השלישית לא", במלים אלו תאר, למעשה את מאורעות חייו והביע את חששו כי למרות שהצליח להמלט פעם או פעמיים - בפעם השלישית כבר לא יצליח.

הוא, כמובן לא שער את ההתפעלות העצומה שיעוררו דבריו, את האמונה שהוא באמת יודע-כל, ואת המתנות הנכבדות שקבל מכל הקוראים.

לא חלף זמן רב ושוב התרחש אתו מאורע פלאי - באחד הימים הוא הגיע לארמון ובקש לדבר בדחיפות עם המלך. המשרתים סרבו להרשות לו להכנס ואמרו כי המלך נכנס עתה לחדר הרחצה, אך הוא שעט פנימה ופתח את הדלת, הבחין במלך עומד ומתכונן להתרחץ, הכה אותו וברח. המלך שהופתע הסתובב במהירות והחל לרוץ אחר המכה, ובאותו רגע שבו יצא מחדר הרחצה התמוטטה התקרה שמעליו והוא נצל בנס ממות בטוח.

"איך ידעת?" - התפעל המלך.
"לא אגלה זאת, ויהי מה", השיב האיש, אשר חש כי אלקיו בעזרו.
"מדוע הכית אותי ולא אמרת לי לצאת?", התעקש המלך להבין.
"לו הייתי אומר, היית שואל אותי מדוע ולמה, ובין כה וכה היתה התקרה נופלת עליך", תרץ לו האיש, ושוב לא היתה כל טענה בפי המלך כלפיו.
הנה כי כן - מסים ה"בן איש חי" את ספורו - כאשר רוצה הקב"ה להיטיב עם אדם, אין האדם זקוק ליכולת שכלית מפותחת מאוד או לכושר מסחרי, אלא מזמן לו הקב"ה פרנסה ברוח מן הלא כלום... וזה שנאמר "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך" (דברים כח, ב), גם אם ימלט האדם מן הברכה, כאשר נגזר עליו לקבל אותה, לא יוכל להתנער ממנה לעולם.
(ומתוק האור)

כיון שהיה בחור גיבור בגופו, גם והתרומם על רגליו נטל את המת ובבת אחת הגביהו על כתפיו, הרים את רגליו ויצא מהתעלה - אל תחת כיפת השמים למול אור השמש - בעיצומו של הקרב: החל לרוץ לכיוון העיירה, והנפטר על כתפיו.

הבחור סיפר לי, כי בדרכו חלף בין מחנות של קוזקים, מי שלא מכיר את המושג, לא יכול לתאר את גודל הסכנה של פגישה איתם. אך משום מה הם לא ראו אותו, וכך צעד עם המת - כרואה ואינו נראה - "עוסק במצוה!".

הוא צעד כך בזריזות וברצף - שלשה קילומטרים, במסירות נפש, עד הכניסה לעיר, שם פגש את אחד מאנשי 'חברא קדישא', ומסר את הנפטר לידיהו. כשסיים מצוותו תיכף ומיד שב לדרכו רץ בחזרה את כל הדרך, וגם עתה לא ראו אותו עד שב"ה הגיע ונכנס לחפירה, שב למקומו כאילו לא התרחש דבר. (הקצינים הרוסיים שפקדו עליו לא העזו להסתובב בין החיים והמתים, רק בלילה עברו בין החיילים וחילקו מעט מזון, לכן לא הבחינו בהעדרו).

בסופו של דבר, הרוסיים השליטים של סטוצ'ין נוצחו, העיר נכבשה ע"י הגרמנים. הבחור הצדיק הנ"ל, קיבל אישור לשוב לעיירה. חלפו ימים מועטים, הגרמנים הכובשים חיפשו אחריו וגייסו אותו לשירותם. לאיזה תפקיד? שומר בהמות.

כיון שהם ידעו, כי בשעת מלחמה בהמות הינן מצרך יקר (לאכילה), הזהירו אותו בשעת קבלת התפקיד: "אם בהמה אחת תחסר, דמך בראשך".
הבחור החל בתפקידו החדש בכל כוחו: "ביום אכלני חרב וקרח בלילה". ויהי היום, בוקר אחד ברעותו ברחבי השדות הענקיים בקרבת העיר, הוא נקלע שנית לעסק עם ענייני מתים: באופק נשמעה קול יריה, והצליח להבחין מרחוק איך חייל נופל תחתיו. הוא לא ראה אדם נוסף בקרבת מקום, לכן הבין כי החייל יצא לשדה - ואיבד את עצמו לדעת. באותו רגע קם והחל לרוץ לעברו לנסות להציל את חייו, הבהמות לא היו במחשבותיו אלא הצלתו של האיש. במסירות נפש.

כאשר הגיע אליו הבחין לשמחתו, שהוא עדיין נושם וחי. פשט את כותנו, קרע אותה והחל במלאכת חבישה (וסתימת עורקים) כדי להשאירו בחיים. אך לא עלה בידו, לאחר דקות ארוכות החייל מת.

בעודו מתעסק בנסיונות הצלה אחרונים הגיעו חיילים - חיילי הצבא. הם ראו על הקרקע חייל הרוג, ולידו חייל נוסף. מיהרו להקיף אותם כפתו את הבחור (הצדיק, בעל המעשה) בהבנה מוחלטת שהוא זה שיירה בו למוות... לקחו אותו לכלא צבאי. תשמעו, וכעבור שעות בודדות הביאו אותו לבית משפט צבאי ובישפוט קצר גזרו דינו למות.

לפני גזר הדין, נתנו לו זכות דיבור הגנה. כמובן הוא התחנן על נפשי כי אדרבה "רק ביקשתי להצילו! איני מכירו, ומעולם לא היתה לי מריבה עמו וכו', רק ראיתי מישהו נופל וחשתי להצלתו" תחנוניו היו כקול קורא במדבר כי לעומתו, התובע מטעם הצבא הניח על שולחן בית המשפט שמונה עשרה ראיות לכאורה - שהוא כן הרג אותו, (כך ממש סיפר לי) אתם יודעים כי "עורך דין" יכול לעשות - מיום לילה ומלילה יום... בקיצור, פסקו עליו דין מות. העונש נועד למחרת בשעה שתיים עשרה - אז יעמידוהו לפני כיתת חיילים להריגה. כך מתנהלים העניינים בשעת מלחמה רח"ל.

לעשרים וארבע השעות שנתרו לו, הטילו אותו כשק עצמות לצינוק, שלא נדע מה זה צינוק, אוי, אוי, אין אפשרות לשבת ולא כל שאר הצרכים

עד בואו ניסו החברים ללכוד ציפורים, שתי ציפורים ברחו להן והשלישית נלכדה והושמה בכלוב. כשנכנס מגיד העתידות לחדר הם שאלו אותו: "מה עשוי כאן עד בואך?"

היהודי הרהר לרגע אחד. הוא חשש לספר להם ספורים בעלמא - ולבסוף אמר: "פעמים נמלטה הציפור, אבל בפעם השלישית לא", במלים אלו תאר, למעשה את מאורעות חייו והביע את חששו כי למרות שהצליח להמלט פעם או פעמיים - בפעם השלישית כבר לא יצליח.

הוא, כמובן לא שער את ההתפעלות העצומה שיעוררו דבריו, את האמונה שהוא באמת יודע-כל, ואת המתנות הנכבדות שקבל מכל הקוראים.

לא חלף זמן רב ושוב התרחש אתו מאורע פלאי - באחד הימים הוא הגיע לארמון ובקש לדבר בדחיפות עם המלך. המשרתים סרבו להרשות לו להכנס ואמרו כי המלך נכנס עתה לחדר הרחצה, אך הוא שעט פנימה ופתח את הדלת, הבחין במלך עומד ומתכונן להתרחץ, הכה אותו וברח. המלך שהופתע הסתובב במהירות והחל לרוץ אחר המכה, ובאותו רגע שבו יצא מחדר הרחצה התמוטטה התקרה שמעליו והוא נצל בנס ממות בטוח.

"איך ידעת?" - התפעל המלך.
"לא אגלה זאת, ויהי מה", השיב האיש, אשר חש כי אלקיו בעזרו.
"מדוע הכית אותי ולא אמרת לי לצאת?", התעקש המלך להבין.
"לו הייתי אומר, היית שואל אותי מדוע ולמה, ובין כה וכה היתה התקרה נופלת עליך", תרץ לו האיש, ושוב לא היתה כל טענה בפי המלך כלפיו.
הנה כי כן - מסים ה"בן איש חי" את ספורו - כאשר רוצה הקב"ה להיטיב עם אדם, אין האדם זקוק ליכולת שכלית מפותחת מאוד או לכושר מסחרי, אלא מזמן לו הקב"ה פרנסה ברוח מן הלא כלום... וזה שנאמר "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך" (דברים כח, ב), גם אם ימלט האדם מן הברכה, כאשר נגזר עליו לקבל אותה, לא יוכל להתנער ממנה לעולם.
(ומתוק האור)

כיון שהיה בחור גיבור בגופו, גם והתרומם על רגליו נטל את המת ובבת אחת הגביהו על כתפיו, הרים את רגליו ויצא מהתעלה - אל תחת כיפת השמים למול אור השמש - בעיצומו של הקרב: החל לרוץ לכיוון העיירה, והנפטר על כתפיו.

הבחור סיפר לי, כי בדרכו חלף בין מחנות של קוזקים, מי שלא מכיר את המושג, לא יכול לתאר את גודל הסכנה של פגישה איתם. אך משום מה הם לא ראו אותו, וכך צעד עם המת - כרואה ואינו נראה - "עוסק במצוה!".

הוא צעד כך בזריזות וברצף - שלשה קילומטרים, במסירות נפש, עד הכניסה לעיר, שם פגש את אחד מאנשי 'חברא קדישא', ומסר את הנפטר לידיהו. כשסיים מצוותו תיכף ומיד שב לדרכו רץ בחזרה את כל הדרך, וגם עתה לא ראו אותו עד שב"ה הגיע ונכנס לחפירה, שב למקומו כאילו לא התרחש דבר. (הקצינים הרוסיים שפקדו עליו לא העזו להסתובב בין החיים והמתים, רק בלילה עברו בין החיילים וחילקו מעט מזון, לכן לא הבחינו בהעדרו).

בסופו של דבר, הרוסיים השליטים של סטוצ'ין נוצחו, העיר נכבשה ע"י הגרמנים. הבחור הצדיק הנ"ל, קיבל אישור לשוב לעיירה. חלפו ימים מועטים, הגרמנים הכובשים חיפשו אחריו וגייסו אותו לשירותם. לאיזה תפקיד? שומר בהמות.

כיון שהם ידעו, כי בשעת מלחמה בהמות הינן מצרך יקר (לאכילה), הזהירו אותו בשעת קבלת התפקיד: "אם בהמה אחת תחסר, דמך בראשך".
הבחור החל בתפקידו החדש בכל כוחו: "ביום אכלני חרב וקרח בלילה". ויהי היום, בוקר אחד ברעותו ברחבי השדות הענקיים בקרבת העיר, הוא נקלע שנית לעסק עם ענייני מתים: באופק נשמעה קול יריה, והצליח להבחין מרחוק איך חייל נופל תחתיו. הוא לא ראה אדם נוסף בקרבת מקום, לכן הבין כי החייל יצא לשדה - ואיבד את עצמו לדעת. באותו רגע קם והחל לרוץ לעברו לנסות להציל את חייו, הבהמות לא היו במחשבותיו אלא הצלתו של האיש. במסירות נפש.

כאשר הגיע אליו הבחין לשמחתו, שהוא עדיין נושם וחי. פשט את כותנו, קרע אותה והחל במלאכת חבישה (וסתימת עורקים) כדי להשאירו בחיים. אך לא עלה בידו, לאחר דקות ארוכות החייל מת.

בעודו מתעסק בנסיונות הצלה אחרונים הגיעו חיילים - חיילי הצבא. הם ראו על הקרקע חייל הרוג, ולידו חייל נוסף. מיהרו להקיף אותם כפתו את הבחור (הצדיק, בעל המעשה) בהבנה מוחלטת שהוא זה שיירה בו למוות... לקחו אותו לכלא צבאי. תשמעו, וכעבור שעות בודדות הביאו אותו לבית משפט צבאי ובישפוט קצר גזרו דינו למות.

לפני גזר הדין, נתנו לו זכות דיבור הגנה. כמובן הוא התחנן על נפשי כי אדרבה "רק ביקשתי להצילו! איני מכירו, ומעולם לא היתה לי מריבה עמו וכו', רק ראיתי מישהו נופל וחשתי להצלתו" תחנוניו היו כקול קורא במדבר כי לעומתו, התובע מטעם הצבא הניח על שולחן בית המשפט שמונה עשרה ראיות לכאורה - שהוא כן הרג אותו, (כך ממש סיפר לי) אתם יודעים כי "עורך דין" יכול לעשות - מיום לילה ומלילה יום... בקיצור, פסקו עליו דין מות. העונש נועד למחרת בשעה שתיים עשרה - אז יעמידוהו לפני כיתת חיילים להריגה. כך מתנהלים העניינים בשעת מלחמה רח"ל.

לעשרים וארבע השעות שנתרו לו, הטילו אותו כשק עצמות לצינוק, שלא נדע מה זה צינוק, אוי, אוי, אין אפשרות לשבת ולא כל שאר הצרכים

"אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" הקב"ה הגביה אותנו - ואשא אתכם! גבוה מאד - ואביא אתכם אלי! "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ אלה הדברים אשר תדבר לבני ישראל" אלו הדיבורים, לא פחות ולא יותר - תאמר לבני ישראל כהקדמה למתן תורה.

מה הכוונה "אם תשמעו בקולי"?

שואל רבי שלום - "בקולי", איזה קול?

שמעתי בשם הרבי מקוצק, שהמשיל על כך את משלו:

אדם הלך עם בנו ביער עבות, והבן הצעיר כמובן, פנה מפעם לפעם לצדדים לקפוץ ולשחק בין העצים. אמר לו אבא: הזהר מאד לא להתרחק ממני, כי במקום זה ביער אפשר בקלות לטעות ללא אפשרות למצוא את הדרך - ואז אתה אבוד. ביקש הילד: אבא, אבל אני מעוניין לטייל מעט.

"יש לי עצה בשבילך ובשבילי", אמר לו אביו: "כל דקה או שניים אקרא לך בקולי, ואז, כל עוד שאתה שומע את קולי זו הוכחה שלא התרחקת, אך ברגע שקולי לא ישמע באוזןך, תדע שאתה מתרחק בין העצים והולך לאיבוד".

קורה לפעמים, שאדם מישראל הולך לו ברחוב, ולפתע עולה במוחו רעיון נפלא ביראת שמים, ליבו מתרגש, או שהוא סתם מתחיל לשאול את עצמו - האם התפללתי בכוונה היום? ברכתי כראוי? למדתי די הצורך? ואינו יודע מדוע ומהיכן נכנסו למוחו מחשבות אלו? והסיבה האמיתית היא - קולו של הקב"ה... "אם שמוע תשמעו בקולי" כביכול הקול של הקב"ה הוא הדופק בליבו - "שובו בנים שובים" "שובו אלי ואשובה אליכם". כאשר שומעים את הקול הזה יודעים ש"עדיין לא התרחקנו הרבה"... כמה עמקות טמונה בדברים אלו! של הקוצקער.

ואז זוכים ל"הייתם לי סגולה מכל העמים" אם תשמעו לקול שלי, תשמרו את המצוות אזי, והייתם לי סגולה. פלאי פלאים

"הייתם לי סגולה"

אני מוכרח לספר לכם סיפור. ואקדים, שהעובדה אמיתית ושמעתיה מפי אדם גדול מאד, אינני חושב שהכרת אותו, אתם הצעירים, וגם המבוגרים, רובם לא הכירוהו, הוא התגורר בבתי ברוידא. עובדא נוראה וגם נפלאה.

כבחור הוא היה תושב עיירת סטוצ'ין, בימי מלחמת העולם הראשונה. הרוסיים גייסו אותו לצבא במלחמתם נגד הגרמנים. הם שלחו אותו יחד עם קבוצת בחורים לחזית לא הרחק מהעיירה.

אתה לא תלך!". נעמד בפתח הדלת והתחנן: "כאשר יהיה לך ירצייט גם אתה תתנהג כך..."

כאשר שמעתי דיבורים כאלו, רחמתי עליו, חשבתי: "טוב, נו, מה אפשר לעשות, אני כבר כאן, אמתין עד שיהיו עשה אנשים, שיאמרו קדיש על אביו".

ישבתי על קצה הכסא, בקוצר רוח. הוא יצא לחפש. מסתבר שגם לאחרים אמר "עשירי", עד שלאחר כרבע שעה בערך, נאספו עשרה. חשבתי לתומי שהנה בעוד דקה אני הולך לבורסה, האיש יאמר קדיש וגמרנו, אך לא, הוא החל "הודו"...

"שחרית!?" שאלתי.

"כן! שחרית!" השיב. חשבתי שאני מתפקע.

קמתי לצאת. והוא נעמד שוב בפתח הבית: "ר' יהודי אתה לא הולך, יש לי ירצייט של אבא!" התיאשתי והרהרתי: "אאחר שעה למסחרי, אפסיד כסף, למען מצוה עם יהודי וגמרנו". התיישבתי על מקומי.

כאשר התפילה הסתיימה בירך אותי בכל הברכות וב"יישר כח!" וכמובן שכעת לאחר המצוה כבר לא התחרטתי על מה שעשיתי. יצאתי שמח וטוב לב (שמעתי כן מהרבי שלי, ר' אהרן קצנלבויגן - אומר ר' שלום - כי כלל ידוע הוא, שקודם המצוה יש יצר הרע, אבל לאחר המצוה, גם אם תתנו לאדם חמישים אלף שקל הוא לא ימכור אותה). הייתי שבע רצון. צעדתי עם המזוודה לעבר הבורסה.

כאשר התקרבתי, כמאה מטר לפני הכניסה ניגש אלי אדם ולחש לי בסערה: "הסתלק מכאן, הורגים בבנין הבורסה! רוצחים!" - היה זה הבוקר שהקומוניסטים עלו לגדולה. הם נכנסו דבר ראשון לבנין הבורסה - "וכבר הספיקו להרוג שבעים סוחרים עשירים" אמר לי האיש ודחק אותי אחורה. הפניתי ראש ונעלמתי על נפשי".

"אז אני אומר לרב" - סיים את סיפורו "הפסד מצוה כנגד שכרה": "אחרתי חצי שעה, הפסדתי - 'הפסד מצוה' - ומה קבלתי בשכרה? - את החיים! קיבלתי חיים. ועד היום כאן בזכרון משה אני חי לאורך ימים".

הקב"ה יעזרנו להיות עם סגולה לה', ונקיים את המצוות ברוחה, בבריאות ובחיים ונזכה כולנו לחיים ולשלום, לתשובה שלימה, לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן, חזק וברוך

(להגיד)

"צופים אמרו"

"והיו נכנים לשלשת ימים" (שמות יט, טו), לסוף ג' ימים, הוא יום רביעי, שהוסיף משה יום אחד מדעתו (רש"י, משבת פו ע"א). ויש להבין, הלא יכולת חכמים לגזור גזרות, מכח התורה שנתנה להם רשות לעשות כן: "ושמרתם את משמרת" (ויקרא יח, ל), עשו משמרת למשמרתי (יבמות כא ע"א). וכאן, גזר משה רבינו עוד לפני מתן תורה, ומכח מה גזר.

את התשובה כמו את התשובות כולן - מצאתי בגמרא.

כידוע, אמרו (ערובין יג ע"ב) שגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו. מפני מה לא קבעו הלכה כמותו, מפני שלא ירדו חבריו לסוף דעתו. ומצד שני, אמרו (ערובין מז ע"א) שהלכה כרבי מאיר בגזרותיו. ולשתי ההלכות טעם אחד, ונסבירו במשל.

נניח, שיש אדם שראיתו מופלאה. ממש כמיקרוסקופ. בקשו חבריו לשתות כוס מים, ועצר בעדם: "חלילה! אני רואה את החידקים משיטים במים! שרץ המים הם. על כל חידק מאה חמישים ותשע מלקות (פסחים כד ע"א, מכות טז ע"ב)!"

אין הלכה כמותו. כי התורה ניתנה לעין האדם, ולא למיקרוסקופ! אפשר לשתות בלי חשש.

אבל אם יאמר לחבריו: "אל תשתו, כי אני רואה במים גיפי מות" -

ודאי ישמעו לו וימנעו מלשתות. לא יאמרו: אין אנו רואים, ולא צריך לחשוש!

ולענינו: רבי מאיר העמיק חקר עד שלא עמדו חבריו על סוף דעתו. אמרו לו: התורה ניתנה להבנתנו, ואם אינה משגת עומק דעתך נפסוק כהבנתנו. [מעין מה שאמרו (יבמות יד ע"א) שבית שמאי היו מחודדים יותר, והלכה כבית הלל שהיו הרוב.] אבל בגזרותיו, מה לנו אם איננו עומדים על סוף

- עינינו נוראים, ללא אפשרות מינימלית להרדם. אך גם ללא הצינוק, לא עלה בדעתו לישון, שעות בודדות לפני הוצאתו להורג.

באמצע הלילה, הוא עמד משתומם, כי נראה לו, בהקיץ או בנמנום, היהודי מהסיפור הקודם - אותו חייל שהביאו לקבר ישראל לפני כחודשיים. האיש שאל אותו ואמר: למה אתה נפחד כל כך? אל תפחד, אל תחשוש, כי בזכות שטרחת והבאת אותי לקבר ישראל - תינצל. ואפילו אם תעמוד בשערי מוות, לא ירהגוך". הוא נעלם. "האם זה דמיון או לא" לא היה לו זמן רב וכח לחשוב. כך ראה ושמע, ודיו בכך.

לקראת השעה שתיים עשרה הוציאו אותו, סחבו אותו מהצינוק. סגרו את עיניו, הובילוהו כבדת דרך, לעבר שדה פתוח סמוך לסטוצ'ין.

העמידוהו ליד קיר, מול כיתת חיילים.

כאשר מחוגי השעון הצביעו על שתיים עשרה בדיוק, הקציין צעק: "אחד". שתק שניה וצרח: "שתיים!". עוד לא הספיק להכריז: "שלוש", ומרחוק הגיח ובא חייל דוהר על סוס בצעקות רמות כשהוא מנופף במטפחת שבידו: שיעמדו - שימתינו!!

המתינו לבואו חצי דקה וכאשר התקרב נפניו בידו בפיסת נייר, באמרו: "לפני שעה קלה כאשר קברנו את החייל, מצאנו בכיסו מכתב פרידה מבני משפחתו, בו כותב שמאבד את נפשו לדעת. הנה נייר".

כמובן שהסירו את המטפחת מעל פניו, והניחוהו לנפשו.

ובאופן, אי שם מול כיתת יורים בפאתי סטוצ'ין, כאילו התחלף קול הירי הרצחני בקול העם היהודי, קולם הנצחי של בחורי ישראל שומרי מצוות במסירות נפש. הנה לכם (מסיים ר' שלום את סיפורו) "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ". שומר ישראל שמור שארית ישראל האומרים שמע ישראל.

הניצול ה"עשירי"

אספר לכם עוד מעשה על "והייתם לי סגולה מכל העמים". (בחיות), הזמן שלי הסתיים, אבל 'מעשה' הרי לא נכנס בחשבון של הזמן... נאחר מעט, לא נורא.

מעשה ששמעתי בעצמי מפיו של בעל העובדה בליל שבת - לאחר הדרשה ב"זכרון משה".

בליל שבת לפני יותר משלושים וארבע שנים, דיברנו אז בדרשה, גיוואלד, על "הפסד מצוה כנגד שכרה", דיברנו איך לכאורה אדם חושב שהוא הפסיד על ידי המצוה שעשה, אך בסופו של דבר הוא רואה את השכר "שכר מצוה". ולפעמים עוד זוכה ומקבל מלא חפניים שכר מצוה, עוד בעולם הזה.

לאחר הדרשה בא לקראתי ושאל: "אולי רוסיה?" כלומר האם אני רוסיה?

"לא, אינני רוסיה נולדתי במאה שערים".

"אבל אני מרוסיה, ואספר לרב שבדרון עובדה", אמר.

כריתי אוזן לדבריו:

כאשר הרגו את הצאר ניקולאי ימ"ש, התגוררתי ברוסיה, ואז היתה ברוסיה חצי שנה של גן עדן כביכול. (הצאר היה אכזר רוצח וכל מה שאתם רוצים, ולאחריו קמו הסוציאליסטים בראשותו של הנשיא קרינסקי, נתנו לסחור ללא הגבלות, פלאי פלאים - אנשים יצאו מכליהם ובאמת הרויחו ממון רב). פרנסתי היתה ממסחר בבורסה. אוהו, סחרתי בזהב ובמרגליות - מבוקר עד ערב, והרווחתי יפה.

בוקר אחד, יצאתי מביתי בשעה שמונה לאחר תפילת שחרית, בדרכי לבורסה.

אני בדרכי עם מזוודה קטנה ביד. היה בה ממון רב. כאשר צעדתי כך ברחוב, לפתע שמעתי מאחורי קול קורא: "עשירי! עשירי!". קול זה לא היה מצוי רבות במחוזותינו, נו, יהודי מבקש "עשירי" הסבתי את ראשי, פניתי מדרכי, חזרתי לאחורי והוא הסביר: "יש לי ירצייט של אבא, יום הזכרון שלו, אולי תיכנס לביתי להשלים מנין?" הסכמתי.

נכנסתי אחריי לחצר. הלכתי עד פתח הבית ונכנסתי, ואז כביכול נהיה לי חושך בעיניים:

ארבעה אנשים היו שם.

"עשירי!?" שאלתי בתמיהה: "אתה אמרת שאני עשירי, והנה אני חמישי, אני הולך! (למה רימתני)" הכרזתי.

דעתו. אם יודעים אנו שרואה הוא יותר וצופה למרחוק וחווה סכנה, ודאי נחשוש לדבריו ונציית לאזהרתו!

זהו שדרשו (פסחים פז ע"א) "אני חומה" (שיר השירים ח, י) זו תורה, ותלמידי חכמים "כמגדלות" שמהם מגוננים על החומה, וכמו שנאמר לנביא: "צפה נתתיך לבית ישראל" (יחזקאל ג, יז).

ונזכיר את הסיפור הידוע -

בחודש תמוז תרס"ה הגיע מברק לבית הראשון לציון הגאון רבי יעקב מאיר אלישר זצ"ל. הרב רבינוביץ', רב העיר נובומינסק שבפולין מבקש עזרת אנשי ירושלים. שני יהודים מנובומינסק העידו שראו חמישה גויים מבצעים מעשה רצח. לאור עדותם, נגזר עליהם גזר דין מות. הרוחות סוערות בעיר, משום שהגויים המוסתים בטוחים שזו עלילת שקר, ואם הרוצחים יומתו יפרעו פרעות ביהודי העיר, ומי יודע אם לא יתפשטו לכל המדינה. שני העדים עלו לירושלים. הרב מנובומינסק מבקש אפוא שהחכם באשי ישכנע את העדים לחזור בהם מעדותם, ויציל בכך את הקהילה. למברק מצורף אישור, ששולם עבור מברק תשובה בן מאה ושלוש עשרה מילים.

הראשון לציון שלח לאתר את שני העדים, וכינס את עסקני העדה. העדים אישרו את נכונות הסיפור. במו עיניהם ראו את הרצח והעידו בבית המשפט. בכך העירו עליהם את זעם הגויים, ונאלצו לברוח לארץ ישראל. הם יודעים שהרוחות תוססות והזעם מתלהט. העסקנים חיוו דעתם שיש כאן חשש לפיקוח נפש, וראוי להענות לבקשת הרב.

קם הראשון לציון ואמר: "לדעתי, המכתב מזויף!"

דבריו התקבלו באלם והלם. המשיך והסביר: "יתכן והרב רבינוביץ' אינו יודע כלל מהמברק, או שנאלץ לחתום עליו. מכל מקום, נראה לי שהמברק נשלח על ידי משפחות הרוצחים המבקשים להציל את קרוביהם. כל העת טענו שזו עלילה יהודית, ואם אכן יודו בכך ינתן אות לפרעות!"

הגישה הפתיעה, והראשון לציון שלח את משרתו האישי, הקאוואס, אל הגאון רבי שמואל סלאנט זצ"ל, רב העדה האשכנזית בירושלים שהיה זקן מופלג. מחמת זקנותו ותשישותו כבר ישן, אך עוררוהו והציגו בפניו את המברק. אך שמע, והגיב: "לדעתי המברק מזויף. יש להשיב שעל פי החוק אין החכם באשי מוסמך להתערב בענינים שמחוץ למדינתו". ואכן, כך ענו. כעבור שבועות אחדים הגיעו העיתונים העבריים מפולין, ומצאו שם את הידיעה הבאה: "הודות לפקחותם של רבני ירושלים נכשלו שונאינו בנסיונם ללכדנו ברשתם על ידי מברק מזויף שנשלח כביכול על ידי הרב דנובומינסק, שהפציר שהעדים יודו בהעדת שקר. אילו היו משתכנעים מהמברק, אין קץ לסבל שהיינו סובלים כאן!"

כי זאת עלינו לדעת: החכמים רואים יותר מאתנו. רואים - ורועים! ולנו, אין אלא לציית לדברים, "וכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל" (שמות רבה ג, ח)!

(והגדת)

אם אין כלה, אין חתן

שנינו (מכות כג ע"ב), שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמשה לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה מצוות עשה כנגד איבריו של אדם. שנאמר (דברים לג, ד): "תורה צוה לנו משה מורשה", "תורה" בגימטריא שש מאות ואחת עשרה, "אנכי" ו"לא יהיה לך" מפי הגבורה שמענום.

מדוע כל מתן תורה, המעמד הנשגב שלא היה ולא יהיה כמוהו, "השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי" (דברים ד, לג), הכל היה להשמיעם שתי דברות אלו. מדוע -

"משל למלך שנכנס למדינה. אמרו לו עבדיו: גזור עלינו גזרות. אמר להם: לאו -

כשתקבלו מלכותי, אגזור עליכם גזרות. שאם מלכותי אינכם מקבלים, גזרותי היאך אתם מקיימים!" (מכילתא, הובאה ברמב"ן שמות כ, ב).

מה נאמר כאן? אומר לכם -

בשעתו למדו בישיבה מאות בחורים, וכמה למדו בשאר הישיבות! כל אחד מהם ייחל והשתוקק, נשא תפילה: "אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש. שבת בבית ה' כל ימי חיי" (תהלים כז, ד), אבל איזה סיכוי היה לו? כמה מהם יהיו ראשי ישיבות, מגידי שיעור ומשגיחים? כמה יהיו דיינים ורבנים? ומה עם כל השאר. לא היו באותם ימים כוללי אברכים. המאושרים זכו בנדוניה הגונה ולכמה שנות 'קעסט', אכילת מזונות על שולחן החותן. ומה הלאה?!

באחד הימים עלה יהודי כפרי לישיבה, מגושם הליכות ומחוספס דיבור. ביקש לשוחח עם ראש הישיבה. מחפש הוא חתן מושלם, 'אתרוג מהודר', בלשונו. ברוך השם, רכוש רב לו. אחוזה רחבת ידיים, עם רפת בקר ודיר עיזים. חלקת ירק ועצי פרי, לא חסר דבר. הוא יבנה לחתן אגף בביתו, ירהט ברוחב יד, יקנה ספרים לפי הרשימה. ומבטיח מזונות בלא הגבלת זמן, עד שהחתן יעלה על כס רבנות נכבדה. אבל אינו קונה 'חתול בשק'. רצונו לראות ולהתרשם, ואחר כך יביא 'מבינים' שיבחנו בלימוד. ומובן, שעליו להיות נעים הליכות ובעל מידות טובות -

ראש הישיבה העביר לנגד עיניו את תלמידיו המובחרים. מי מהם יזכה בהצעה מושלמת זו. אוכל לשבע ובית מלא ספרים, מה עוד צריך!

שלח לקרוא לבחיר הישיבה, שבחו והיללו בלי סוף. הלה הגיע, ואכן "חכו ממתקים וכלו מחמדים", לחצו ידיים והתפתחה שיחה לבבית. שבה את לב הכפרי מהרגע הראשון: "כזה אני צריך! ואם הרב כה ממליץ, נאמנת עלי עדותו. מותר אני על הבחינה. אפשר לקבוע תאריך, מתי הוא מגיע?"

ראש הישיבה נחלץ להרגיע, זה לא הולך כך. חכה, נקבע פגישה, נשמע רשמים" -

"מה פגישה, בשביל מה. הכל מוכן, רק את רשימת הספרים" -

להיטות עוררה חשד. מי יודע מה כלול כאן, בעסקת החבילה. ידועים דברי הגאון רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל ("יערות דבש" ח"א דרוש ה) שאמר, שבעבר היה כל אחד להוט להשיא את בתו לבן תורה. ידע ש"המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני הארי" (פסחים מט ע"ב), ושכל הנביאים לא התנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ומהנהו מנכסיו (ברכות לד ע"ב). הגיעו זמנים בהם ירד כבוד התורה והתמעט כבוד לומדיה, והעשירים בקשו חתנים שיעסקו במסחר. מה עשה הקדוש ברוך הוא, נולדו להם בנות כעורות ובעלות מום, ובעל כרחם השיאון לבני תורה, שנאלצו לקחתן תמורת הבטחת מזונותיהם ושקידתם על התורה. כעת, גם אותן בנות אינם משיאים לבני תורה. משחזים הם נערים מנוערים בהון עתק, ובלבד שלא ינשאו לתלמידי חכמים. והקדוש ברוך הוא מקונן, כביכול: "לשוא הכיתי את בניכם" (ירמיה ב, ל)!

מי יודע, הרהר ראש הישיבה, מה טיב ה'סחורה' המוצעת בכזו נדיבות - אולי יש לה רגל מעץ ועין מזכוכית, לב אבן וראש קש. אולי כפופה קומתה והלבינו שערותיה. הוא המציע, האחריות עליו: "בראש ובראשונה, בת כמה היא?"

"מה? לא! אין לי בת..."

"מה?! לא!!! תסביר, בבקשה!"

"אה, פשוט מאד, הרב מבין, ה' ברכני בעשירות. כל מה שיש לשכני, יש לי ויותר. יש להם פרות, שלי רבות יותר ומפוטמות יותר. עדרי אווזים שלי גדולים יותר ושוקלים יותר. יבולי רב יותר ודשן יותר, וביתי רחב ומפואר יותר. ולפתע מגיע שכני, ומתהדר בחתן שהביא לביתו, בן תורה חריף ובקי, שקדן ונעים הליכות. והכל סחים בו ובאשרו, מתקנאים בו ומתברכים בלבבם להיות כמותו. אמרתי: חוצפה שכזו, לא יקום ולא יהיה. אני נוסע העירה ומביא חתן לתפארת, שישים אותו בצל, יאפיל עליו כליל, יעלה כמה שיעלה!"

כשהשתנק הכפרי מרוב התרגשות, מיהר ראש הישיבה להשחיל שאלה: "הכל טוב ויפה, אבל מה הוא יעשה אצלך?"

הכפרי משך בכתפיו: "אני יודע? יש מקום לרוב! מסתובבות שם פרות, מסתובבים אווזים, יסתובב גם חתן..."

נשמע מופקע, נכון?! אין חתן, באין כלה. העיקר, חסר מן הספר -

כך גם בענין התורה והמצוות.

קודם כל וראשית הכל, "קבלו מלכותי", שהקב"ה יהיה במרכז, שנשווהו לנגדנו תמיד. ואז, נשאל במה לעבדו וכיצד נשביע רצונו. אבל אם הכל נעשה, עד ל"בית מלא ספרים", וכלה אין, אין כאן כלום!

(והגדת)

אשר הוצאתיך מארץ מצרים

בע"ה, בשבוע הבא, נתחיל לקרוא פרשת משפטים. פרשת משפטים, זה המשכה של פרשת תרומה ואלה המשפטים אשר תשים לפניך - 1 מוסיף על עניין ראשון. ממשיכים את המעמד הקודם.

סימונו של מעמד הר סיני, מופיע בסוף פרשת משפטים, שנאמר (כד, ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע.... בפרשה שלנו, כתוב רק נעשה, בלי ונשמע.

הפרשה פותחת בגנב כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם...

שואלים כל המפרשים - למה התורה פותחת דווקא בגנב... אין לך משהו יותר טוב?

אחד שגנב ואין לו ממה לשלם, מוכרים אותו בגנבתו ???
חסר מצוות?? תפתח ב- אם כסף תלווה את עמי... תפתח (שמות כג, ה)
כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו... חסר מצוות... ישר גנב !!?
יש על זה הרבה תשובות... התשובה הפשוטה היא - כי פרשת משפטים
בנויה על בסיס עשרת הדיברות.
הדיברה הראשונה (כ, ב) אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים... וזה הולך ונמכר והולך לעבד, על המעשה שעשה.
אומרת התורה - מה קורה, אם אחרי שש שנים, הוא עובד ולא רוצה
לצאת "תשמע תענוג פה, אוכל בזמן, מזוג מתי שאני רוצה -
מדליק\מכבה, לא משלם ארנונה, הכל בסדר גמור" ... למה ללכת
הביתה?!

מה עושים איתו?

מביאים אותו לבית הדין, לוקחים את האזן שלו, לוקחים אותו ליד הדלת
ורוצעים את אזנו הימנית, ועובד אותו עד היובל והולך הביתה.
שואלת הגמרא {מסכת קידושין כ"ב, ב} - רבן יוחנן בן זכאי היה דורש את
המקרא הזה כמין חומר מה נשתנה און מכל אברים שבגוף? אמר הקב"ה
און ששמעה קולי על הר סיני, בשעה שאמרתי {ויקרא כה, נה} "כי לי בני
ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה'
אלקיכם" והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע ור"ש ב"ר היה דורש את
המקרא הזה כמין חומר מה נשתנה דלת ומזוזה מכל כלים שבבית, אמר
הקב"ה דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים בשעה שפסחתי על המשקוף
ועל שתי המזוזות ואמרתי כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר
הוצאתי אותם מארץ מצרים מעבדות לחירות והלך זה וקנה אדון לעצמו
ירצע בפניהם

אומרת הגמרא {מסכת קידושין כ"ב, ב} - ר' יוחנן בן זכאי היה דורש
מקרא זה כמין חומר.

אומר רש"י: חומר. צרור המרגליות וצרור הבושם תלוי בצוואר לתכשיט.
אומר ר' יוחנן בן זכאי - רבותי, אני רוצה להגיד לכם, הוורט הזה שאני
אומר לכם... זה כמו שרשרת פנינים, זה כמו שרשרת של יהלומים!
רבותי, שואל הסבא מקלם שאלה עצומה - איפה שמעת שבן אדם נותן
תשבחות על עצמו?? לא מצאנו דבר כזה!

אומר ר' יוחנן בן זכאי, מה שאני אומר לכם עכשיו, זה תכשיט!
ממתי תנאים נותנים קומפלימנטים על הוורט שלהם?! שאלתו של הסבא
מקלם

בדיברה הראשונה של הקב"ה - אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ
מצרים מבית עבדים - מה זה הדיברה הזאת? מבאר הרמב"ן שהדיברה
הזאת, חלוקה לשניים:

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים - שלב אחד
מבית עבדים - שלב שני.

פירוש הדבר - הקב"ה אמר אני הולך לתת במצרים עשר מכות, כדי
שתדעו, שאני בראתי את העולם ואני מקיים את העולם בכל רגע ורגע
ואני אחראי על כל דבר ודבר בבריאה.

אף אחד לא היה כאן בשעת בריאת העולם... האדם הראשון נברא מצא
הכל מושלם... הוא נולד ביום השישי בשעה השביעית של היום, היו
שמים וארץ, דגים וחיות... הכל היה מוכן...
אמר הקב"ה - כדי שתדעו שאני בראתי את העולם, אני הולך להביא על
מצרים עשר מכות...

שכותב המהר"ל {גבורות ה', פרק נז} - עשר מכות מצרים, כנגד עשרה
מאמרות שאיתם ברא הקב"ה את העולם... אבל הפוך... בראשית ברא -
כנגד מכת בכורות... יהי אור - כנגד חושך...

קח את עשרת המאמרות, כפי שמופיעים בגמרא {מסכת ראש השנה...}
תהפוך את המכות - מול בראשית מופיע בכורות... חושך - יהי אור...
תעשה הפוך עד שאתה מגיע למכה האחרונה מכת דם.

כותב המהר"ל - הראה הקב"ה יהי אור, כנגד זה נתתי חושך... בראשית
ברא... הרגתי לכם את הבכורות...

כל מכה ומכה, כנגד מה שהקב"ה אמר בעולם... ביאור נפלא של
המהר"ל.

אמר הקב"ה - אחרי יציאת מצרים... עכשיו אתם יודעים שבראתי את
העולם ואני שליט ברוח, בגשם, בשמש, ובכל הבריאה, אני שולט בכל
הבריאה, שולט על הכל דבר בכל רגע ורגע! אם אני שולט, אז אני
בראתי!

אם ככה - בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ - הוכח במכת
בכורות... יהי אור, הוכח במכת חושך... אנכי ה' אלוהיך - לא כתוב אשר
בראתי שמים וארץ... מה כתוב ???

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. הוצאתיך מארץ מצרים =
ל-בראתי שמים וארץ... כי ביציאת מצרים הוכחתי לכם שבראתי את

העולם!

יש עוד שלב - מבית עבדים:

מה זה מבית עבדים?

הוצאתי אתכם מארץ לא רק ממצרים עם עשר מכות, הייתם עבדים
לפרעה ועכשיו אתם עבדים שלי.

אומר הרמב"ן - מבאר אותו ר' חיים פרידלנדר, בספר השיחות שלו
{שפתי חיים מועדים - פסח}:

אומר הרמב"ן יסוד נפלא ביותר - ישנם הרבה מצוות שקשורות לענין
יציאת מצרים...

הישיבה בסוכה - זכר ליציאת מצרים... הנחת תפילין - זכר ליציאת
מצרים... קידוש - זכר ליציאת מצרים, אבל שונים הדברים האלה אחד
מהשני.

אומר הרמב"ן - הנחת תפילין, למי שאומר את ה' יהי רצון לפני שאנו
מניחים תפילין... מה אנו אומרים?

שהקב"ה יחיד בעולמו שיש לו כוח בעליונים ובתחתונים לעשות בהם
כרצונו... אז הנחת תפילין זה כנגד זה, שהקב"ה ברא את העולם.
מצוות שבת שנאמר - זכר ליציאת מצרים, שם זה לא בגלל שלקב"ה יש
כוח בעליונים ובתחתונים, למה?

מסבירה התורה בפרשת ואתחנן {ה, יד} ויום השביעי שבת לה' אלקיך
לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל
בהמתך וגורך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוך {טז} וזכרת כי
עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלקיך משם ביד חזקה וזרוע נטויה על
כנ צורך ה' אלקיך לעשות את יום השבת - אז למה אתה שומר את
השבת?

כי היית עבד במצרים!

אז יש חלוקה בענין של מצרים - חלק אחד כדי לדעת שהקב"ה קדמון
וברא את העולם... והחלק השני שנדע, שהוציא אותנו ממצרים מבית
עבדים.

אם ככה רבותי, נוכל להבין בס"ד את דברי ר' יוחנן בן זכאי:

אומר ר' יוחנן בן זכאי... מה שאני אומר לכם עכשיו זה כמו בושם, כמו
תכשיט... ממתי אדם נותן קומפלימנטים לעצמו?

הוא לא נותן קומפלימנטים לעצמו... ר' יוחנן בן זכאי מסביר לך, מה
פירוש הדבר "להיות עבד".

יש בסלנג היום - הוא 'פודל שלו'... 'עבד שלו', זה כינוי של גנאי.

ר' יוחנן בן זכאי אומר לנו - אני רוצה להגיד לך וורט שהוא כמין חומר...
הוא תכשיט, הוא לא מילת גנאי.

להיות עבד של הקב"ה, זה התכשיט הכי יפה שיש בעולם!!!

ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו... משה רבינו, התכשיט
הכי יפה הוא קרא לו עבד - וימת שם משה עבד ה'.

עבד אצל בשר ודם, זה ביזיון, אך עבד של הקב"ה, זה התכשיט היפה
ביותר!

ר' יוחנן אמר - אני רוצה לתת לך מתנה... אני אומר לך דרשה שהיא כמין
תכשיט, שתדע שלהיות עבד של הקב"ה, זה הקישוט הכי יפה - זה
תכשיט!

בא האלשיך הקדוש, עם ביאור נפלא, ובזה בע"ה נסיים:

{משלי א, ט} כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרתיך... אומר שלמה
המלך, המצוות שאתה מקיים, הם כמו כתר על הראש... כי לויית חן הם
לראשך... וכמו תכשיט על צווארך וענקים לגרגרתיך.

הוא האלשיך הקדוש משל נפלא, נתרגם אותו לשפה שלנו:

מעשה בשר אחד, שחטא למלך ונכנס לכלא... שם בכלא, זה לא כמו
במדינה שלנו - כל אסיר שנכנס לכלא, שמים לו אזיקים בידיים

וברגליים... הבעיה שלכל אזיק, שמו גם משקולת של 20 ק"ג.
כשהגיע אותו שר לכלא נתנו לו מספר...

אמר להם "מה פתאום מספר, אני שר?!"

אמרו לו "כאן אין שרים, כאן כולם אסירים... זה המספר שלך"

מגיע הסוהר... תביא את הידיים... קושר לו אזיק אחד ושתיים, מחבר את
המשקולות לידיים ולרגליים... עכשיו תסתובב בחדר כמה שאתה
רוצה"

מי יכל להסתובב ככה? בקושי אפשר לזוז...

בא השר הזה "רבותי... כלא - כלא, אבל תורידו לי את המשקולות, איך
אפשר לחיות ככה?!"

בקיצור אומר אותו שר "חבר'ה, תנו לנציב שירות בתי הסוהר כמה
דולרים שיעזור לי... לא ביקשתי שיורידו את הכל... בקשתי פשוט שיקלו

עליי... במקום המשקולות שימו כדור מספוג, במצלמות יראו שיש כדור
אבל תעשו מפלסטיק... ביקשתי רק הקלה!

אומר האלשיך הקדוש, בואו וניקח תמונה לצד השני:

כלה, ב"ה התארכה למשפחה של מיליונרים... איך היא באה למשפחה, אומרים לה "כלתנו היקרה, לך תכני לך תכשיטים"

"עד איזה סכום, 500,1000,2000?"

אמרה לה חמתה - גברת, תצאי מהחלום... אנחנו מיליונרים... קחי את הכרטיס זהב ותחילי לגהץ... שנאמר ויעבר ה' על פניו ☺ יוצאת הכלה המאושרת לקניות, לקחה את הכרטיס זהב, והגיע לחנות התכשיטים...

שואלת אותה המוכרת - איך אפשר לעזור...אולי גיללים, צמיד? אמרה לה אותה כלה - אל תדאגי מוכרת יקרה, עד 1,000,000\$ הכרטיס לא מצפצף...

אם ככה לעבודה -הלומים, צמידים, זהב, כסף, סטים - בקיצור גיהצה את הכרטיס \$ 80,000... אפילו לא צלצלו לחברת האשראי.

לארוז לך?

כמובת אומרת הכלה...

אומרת לה המוכרת - את יודעת מה זה ללכת עם קילו וחצי זהב על הגרון?

אמרה לה הכלה- זה לא נורא...

כן, אומרת המוכרת... אבל עם השנים זה הורס את הצוואר... בע"ה תהיי במצבים מסויימים... את יודעת, יהיה לך כבד...

אומרת לה הכלה - גברתי, תכשיטים זה אף פעם לא כבד! אז מה כבד?

אסירים - אתה שם להם אזיקים על הרגלים - זה כבד!

אומר לנו שלמה המלך כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרתיך - מצוות זה תכשיטים... מצוות זה לא עבודות!!! אומר ר' יוחנן בן זכאי - אני רוצה להגיד לכם את הפירוש הזה כמין חומר... כמו תכשיט!!!

שתבינו, שהמצוות שיש לנו, זה הדבר הכי יפה שיש בעולם!!!

אנחנו חיים בדור שהכל סינטיטי, הכל צ'יק צ'אק... הכל חד פעמי...

אומרים חז"ל - דורות ראשונים, היו מביאים דרך הבית, כדי להתחייב במעשרות... כך אומרת הגמרא במסכת ברכות... מכניסים דרך הבית, את כל התבואה מהשדה, כדי להתחייב במעשר!

דורות אחרונים, אומרת הגמרא, מביאים את הכל דרך גג וקרקפו - מסביב... כדי להיפטר מהמעשר!

אדוני, אתה אוכל סנדוויץ'?

"כתוב על זה מזונות" ... אהה ברוך ה' מזונות!!!

אדוני, למה מזונות? זה סעודת קבע... טול ידיים... ברכת המזון... אתה יודע מה זה ברכת המזון???

הדור הזה, במקום לרוץ אחרי מצוות, מחפש להיפטר מהמצוות.

אומר לנו שלמה המלך כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרתיך - שהמצוות יהיו אצלך כמו תכשיט... שתרופך אחריהם כמו תכשיטים, כמו שאומר ר' יוחנן בן זכאי...

קולות וברקים

כתוב בספר קהילת יצחק [המגיד רבי יצחק רייטבארד] בשם רבי איצאלע בן הגר"ח מוואלז'ין זצוק"ל. הנה מצאנו במעמד הר סיני שהיה רעש גדול, רעמים וברקים וערפל, והארץ רעדה. אימה ויראה. ובסוף מתן תורה אמר הקב"ה 'אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים, בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו'. כמו שלימד אותנו הבעש"ט להעלות היראות חיצוניות ליראת השם. אך לכאן לזה היה מספיק קולות וברקים מה היה צריך כ"כ הרבה פחדים נוראים שכל העולם נשתנה ע"י הרעמים והקולות ביום הקהל, ונתקבצו הגויים אצל בלעם וכו' כמ"ש במדרש. וגם יצאתה נשמתן מרוב פחד. וצריך להבין מה היה צריך כ"כ הרבה פחדים באותו יום?

וביאר רבי איצאלע שחכמי לב התבוננו איך יתכן שבני ישראל בגלותם הארוך עדיין מוסרים נפשם להשי"ת בכל לב ונפש, וכמ"ש רבי יעקב עמדין בסידורו שזהו נס יותר גדול מציאת מצרים, היתכן שיצאנו לגלות ארוך

ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הצייל אתכם (יח, י) במדרש ויאמר יתרו ברוך ד' מכאן שחביבים גרים לפני הקב"ה יותר מישראל, ותמוה.

ו"ל עפ"י ד הגמ' בחולין (צ"א ע"ב) חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת שיש ישראל מזכירין את השם אחר שתי תבות שנא' שמע ישראל ה' וכו' ומה"ש אין מזכירין את השם אלא לאחר שלש תבות כדכ' קדוש קדוש קדוש ד' צבאות, והנה כאן הזכיר יתרו את השם אחר תיבה אחת, שאמר 'ברוך ה' וזה"ש המד'

כזה, ובני ישראל שומרים תורה ומצוות, כ"כ הרבה צרות ויסורים והגויים בקשו לאבדנו בגשמי ורוחני, וכ"ה אנו נראים בצביונו וקומתנו ממש כמו במעמד הר סיני, אותם תפילין ואותם שבת, בתוספת גדרים וסייגים מדרבנן. אע"פ שבקשו להרוג אותנו בכמה אופנים ברדיפות קשות מאד, רצו להרוג אותה ועינו אותנו במסעי הצלב ובאינקוויזיות, אך מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה. בשלמא גדולי ישראל, רבי עקיבא שיכול לעמוד בנסיונות של מסרקות של ברזל, הרי הוא נשמת רבי עקיבא שדורש על קוץ ותג שבתורה. אך איך יש כח להמון העם לעמוד בנסיונות כאלה?

ומביא שם סיפור מיהודי פשוט שהיה שחקן תיאטרון מוצלח מאד, ושמו היה הולך לפניו והצליח בעשירות גדולה. סוף ימיו היה במדריד בספרד, גם שם היה לו כבוד וגדולה. ולא ידעו העם שהוא יהודי. לאחר שנגזרה הגזרה והיהודים נתגרשו מספרד, היה הוא מהאנוסים ולא ידעו על יהדותו. ביום מן הימים נתגלו שהוא יהודי, והתיאטרון בקשו לשלם לו הון רב שיחליף דתו לנצרות רח"ל, והוא מנע עצמו במסירות נפש, בתחילה עשו לו יסורים נוראים, עקרו לו כל השערות של הראש, וכל צפרני ידיו ורגליו, ושרפו ידיו וחלקי גופו, צרות ויסורים קשים ונוראים שאי אפשר להעלות על הדעת, והוא לא רצה לזוז מיהדותו, ונהרג על קידוש השם. ה' יקום דמו.

יהודי זה לא הניח תפילין לא דרש"י ולא דרבינו תם, מאיפה קיבל את הכח הנורא הזה למסור נפשו, התניא כתב שזהו סוד פנימי שאי אפשר להסבירו. אך רבי איצאלע מבאר שכפי הנראה שיש בלבנו גנוז וטמון יראה יותר גדולה מכל היראות מהאינקוויזטורים, שהיו מכניסים אנשים בסיר מלא מים רותחים על האש והיו יכולים לצאת בכל רגע ממנו ולהמיר הדת, והעדיפו להשאר בתוך הסיר ולהשרף על קידוש השם, הרי שיש בלבנו של יהודי יראה יותר גדולה מיראות קשות כאלה, להיות אפס ואין בתוך הכלים של האינקוויזציה, כי זהו סדר מדת היראה שהיראה הגדולה מבטלת היראה הקטנה, כמו אדם שמפחד מדבורה ולפתע בא אריה, הוא שוכח יראת הדבורה. כך אם אין אנו מפחדים ממסע הצלב והאינקוויזציה הרי שיש בלבנו יראה יותר גדולה מזה. כמ"ש הבעש"ט שמעמד הר סיני חקוק בלב כל אחד מישראל, זה הכניס בלבנו יראה גדולה יותר מכל יסורי עולם. כך כפה עלינו ה' הר כגיגית, והיה שם קולות וברקים באופן של יראה גדולה נוראה מאד, ששום גוי רשע ואכזר לא הצליח לעשות יראה יותר גדולה מזאת היראה החקוקה בלבנו מיום מתן תורה. והוא מלבד עוצם האהבה שבאותו מעמד, ישקני מנשיקות פיהו, בשעת הדיבור היה כל דיבור נושק כל יהודי בדביקות ואהבה שאין לשער. אך יחד עם זאת היה מדת היראה השלימה ביותר.

כתב החת"ס שביום ו' סיון עדיין לא ידעו ישראל שהקב"ה מסכים למשה רבינו לדחות המעמד לעוד יום, ובאמת כולם יצאו לעמוד בהר סיני, עמדו שם י"ב שעה שמעו רק קולות וברקים ולא שמעו תורה, הלכו לביתם בלילה, ובמחר בבוקר הוציאים משה לקראת האלקים, וביום ז' סיון בבוקר ניתנה תורה. לכן נרדמו מרוב אפיסת כוחות שהיום הקודם עמדו כל היום וקבלו מורא גדולה כזאת.

נמצאנו למדים שיש בכל נפש מישראל גנוז וטמון יראה טמונה מיום מתן תורה, הקולות והברקים והלפידים וקול השופר, זה מבטל כל היראות החיצוניות. וזה שאמרנו למשה 'דבר אתה עמנו, ואל ידבר אלקים פן נמות', קשה לנו לסבול היראה הזאת. אמר להם משה 'לבעבור תהיה יראתו על פניכם' בשנות הגזירות, בשנת ה' אלפים תרנ"ו, ובשנת וכו', במסע הצלב וכו', איך יהיה לכם כח לעמוד מול החיות הרוסיים והנאציים, לכן צריך לתת לכם יראה גדולה כזאת שיהיה לכם כח למסור נפש בשעת השמדות על שרוך נעל, עתה תקבלו כח לעמוד כנגד כל היראות שהחיצוניות שבעולם. כי כל השמדות והשוואות הנוראים הם רק יראות חיצוניות, ולנו גנוז בלב יראה אמיתית ופנימית. כן כתב בספרו קהילת יצחק.

(הגרמ"י רייזמן)

בדרך הדרוש

ויאמר יתרו ברוך השם מכאן שחביבים גרים לפני הקב"ה יותר מישראל שהם אינם מזכירים ה' רק אחר שני תיבות והוא הזכיר ה' אחר תיבה אחת (פסלי אורות)

אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים (כ, ב) עוד י"ל מה שנאמר הוצאתיך כו', דהקשו פרשים למה לא קבלו התורה המלאכים דיש להם טענת בר מצרא, ותירצו דישאל בניו ובכנו ליכא בר מצרא כמו שכתוב בחושן משפט (סימן קע"ה), ועיין בשארית